

**OKTOBER-
NOVEMBER
1989**

**DUHOVNO
ŽIVLJENJE**

CATOLICOS Y MARXISTAS EN HISTORICO SIMPOSIO

Estrasburgo: El próximo octubre, en Estrasburgo, cardenales, teólogos y filósofos católicos discutirán durante tres días con los mayores teóricos del ateísmo marxista sobre "el papel de la civilización en la construcción de la casa común de Europa".

Al momento del anuncio oficial de este histórico simposio, se espera que las autoridades de Moscú confirmen la lista de los participantes.

A la realización de la iniciativa se han dedicado desde hace algunos años el cardenal Paul Poupard y monseñor Franc Rode, presidente y secretario, respectivamente, del Consejo Pontificio para el Diálogo con los No Creyentes.

El punto de encuentro de la reunión será el de los valores éticos comunes entre la cultura atea y la cultura católica y la búsqueda de una plataforma sobre la cual sea posible edificar una futura coabioración.

Las relaciones previas tratarán, entre otros temas, los derechos del hombre en la cultura y en las tradiciones europeas el papel de los creyentes en la sociedad socialista real y el problema de una correcta relación entre los ciudadanos y el Estado en lo que hace a la libertad religiosa.

Al simposio son esperados, por la parte católica, el cardenal Franz Koenig, el dominico George Gottiner y el jesuita Jean-Yves Calvez.

Los trabajos se desarrollarán a puertas cerradas, con una parte dedicada a las relaciones y una al debate entre todos los participantes.

SLOVENIJA V SVETU

Marko Kremžar

Slovenija, zapojmo ti
iz polnega srca,
naj pesem naša zadoni
prek zemlje do neba!
Slovenija, naš skupni dom
med biseri sveta,
z lepoto te obdal je Bog
od morja do nebá.

**Slovenija, moj dom brez mej,
ker nosim te s seboj!
Kjer rod je moj, kjer sin je tvoj,
tam si, Slovenija!**

Moj narod — svobodnjakov rod —
si kneze voli sam,
mučencev je, junakov plod,
ki ne boji se ran.
Iz tisočletnih korenin

poganja naša rast.
Resnico ljubimo in mir,
svobodo, vero, čast!

V mogočnem zboru narodov
slovenski glas zveni:
zahtevamo nov, boljši svet,
kjer bratje bomo vsi!
Po zemlji vsej slovenski rod
ustvarja in gradi
z naporom uma, svojih rok
človeštvu srečne dni.

Slovenska pesem, delo, kri,
tribarvni prapor naš,
na modrem polju zvezde tri
ponosno nam vihraš!
Slovenijo, slovenski rod
Bog večni čuva naj
pred zmoto in sovražnikom
sedaj in vekomaj!

(Uglasbil Jože Osana)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 56

OKTOBER-NOVEMBER 1989

Alojzij Geržinič

Škof dr. Gregorij Rožman

III. NJEGOVA OSEBNOST

Iz pregleda škofovih zamisli, načrtov in delovanja se prikazujejo poteze njegove osebnosti. Preostaja to podobo zaokrožiti in spopolniti.

Teža križa je bila pri 29. ljubljanskem škofu večja kot pri njegovih prednikih. Slutil je to in se tega bal. Branil se je, potem pa ko je škofovsko službo sprejel, jo je junaško nosil. Odkod je ta mehka, pesniška duša jemala moč in vztrajnost?

Svojo učeniško, duhovniško in kraljevsko službo je izvajal z vso vestnostjo. Predvsem je svoje notranje življenje prepojil z molitvijo. Molitvenemu življenju je zmerom dajal prednost pred zunanjim delovanjem. V kapeli ali cerkvi je bil dve uri pred mašo. Čez dan je veliko časa med delom in sprejemanjem obiskovavcev posvetil molitvi, premišljevanju, obiskom Najsvetejšega, rečnemu vencu, križevemu potu. Tudi ponoči se je pogovarjal z Bogom. V nočnih urah se je zlasti bojeval za duše. Redno je opravljal duhovne vaje. Na njih se je dal Kristus Kralju popolnoma na razpolago. L. 1946 je že prej ponovno ponudeni izročitvi dal ta izraz: „Gospod, sprejemem vsako ponižanje,

zasramovanje, zaničevanje in lažnive sodbe; pusti me pozabljenega in zapuščenega umreti, naj ostane moj grob neznan — samo da se zaradi moje nesposobnosti, grešnosti ali malomarnosti ne pogubi nobena duša. Edino za to mi je, da se duše, moji skrbi in odgovornosti izročene, ne pogube, ampak zveličajo. V to žrtvujem tvojemu presv. Srcu z zasramovanjem nasičenemu svojo čast, ugled in spoštovanje od drugih mi izkazovano.“ Jezusovemu in Marijinemu Srcu je bil otroško vdan. V njima je po okupaciji videl edino rešitev.

Življenje iz Evharistije

Bil je goreč častivec Evharistije. Iz nje je živel, pred njo je začel in končal dan. V pogovoru z njo je prosil in prejemal odgovore na vsa vprašanja ter se v njeni moči odločal. Njej je tožil nad zlom, ki se je zgrinjalo nad naš narod.

Rožmanova velika nada je bila evharistična vzgoja otrok. Od tod je izšel čist rod in bo zrasel nov rod.

Evharističnemu Kralju je organiziral dva velika kongresa. Ostala bosta v slovenski zgodovini kot svetilnika upanja. Po izjavi vidke Tevezije Neumann je bila zaradi kongresa Kristusa Kralja Ljubljana obvarovana bmbardiranja.

Marijin otrok

Rožman je živel pod Marijinim znamenjem. Drugošolec je postal član Marijine družbe in to ostal še kot bogoslovec. V času njegove škofovske službe je človeštvo doživelo izredne Marijine zmage. Marijina sporočila v Fatimi l. 1917 so odločilen dejavnik v zgodovini 20. stoletja. Pri nas dolgo časa niso imela odmeva. Šele l. 1942 je izšla Zmujenova knjiga o Fatimi (pa je čez dve leti doživela že 4. izdajo). Rožman je globoko zajemal iz Marijinih navodil in dobri dve leti pred smrtjo je obiskel kraj prikazovanj. Tam mu je Marija na prošnjo dala z modro svetlobo znamenje, da smo med vojsko in revolucijo prav ravnali.

Še kot univerzitetni profesor je l. 1924 v okviru I. slovenskega marijanskega kongresa dvakrat govoril o Mariji.

L. 1940 je vodil romanje k Marijinemu svetišču na Kureščku s prošnjo, naj nas obvaruje vojnih grozot in z zaobljubo vsakoletnega romanja tja, ako nas usliši.

Med okupacijo je delal na to, da postanejo petere prve sobote ljudska pobožnost. Po prvi vrsti peterih prvih sobot je bil 29. maja spokojni in spravni dan s procesijo na Rakovnik. Naslednjega dne je

škof slovenski narod v stolnici posvetil brezmadežnemu Marijinemu Srcu. Ohranil je zaupanje, da bo Marija naš narod rešila. L. 1949 je v Gilbertu (Minnesota) izpovedal zaupanje Marijinemu varstvu: „Naš narod se je med prvimi posvetil brezmadežnemu Srcu Marijinemu, po Marijini obljubi pa bodo oni, ki se njenemu Srcu posvete, šli sicer preko morja trpljenja, ali končno bodo rešeni. (...) Ne vemo sicer, kdaj bo ta rešitev prišla, to končno ni tako važno. Važno pa je, da bo narod ostal in da bo vero ohranil.“ Posvetitev je ponovil l. 1955 v Lemontu. L. 1958 je zapisal: „V večnosti bomo šele spoznali, kako odločilno je bilo za Slovence leto, v katerem smo se posvetili brezmadežnemu Srcu Marijinemu.“

Navdušeno je sprejel dogmo o Marijinem vnebovzetju (l. 1950). Tedaj „je stopila Marija v središče človeštva“. (Koledar Svobodne Slovenije l. 1951, 20).

25-letnico škofovskega posvečenja je praznoval v Marjinem letu 1954. Predzadnje leto njegovega življenja je bilo lurško leto (1958). V Lurdu sta bila mariološki in marijanski kongres. Rožman se je tam pridružil slovenskim romarskim skupinam.

Poleti l. 1959 se je Rožman kot prvi prijavil za romanje na slovečo božjo pot v Auriesvillu. „Rad bi romal h Kraljici mučencev“. Na tem svetu mu to ni bilo več dano, kmalu je prišel za vedno k Njej.

Dobrota

Ta zvesti Marijin otrok je vse življenje izvrševal dela ljubezni, tako da je njemu večkrat manjkalo potrebnega. Doma je dobrotelost tudi organiziral, v begunstvu je pomagal na vse strani; ni se bal prosjačenja za zbiranje sredstev. Dobroto je namerjal tudi sovražnikom; malo pred smrtjo je naročil molitev za nje.

Ponižnost

Njegovo notranje življenje je imelo trdno podlago — ponižnost. Župnik Alojzij Baznik je v posmrtnem govoru navedel, kako so bili vsi, ki so ga poznali, prešinjani „z globokim vtisom njegovega duhovništva, njegove praktične pobožnosti, njegove sijajnega razpoloženja, njegovega demokratičnega ravnanja in občevanja, njegovega častitljivega vedenja, bistrosti njegovega duha, prav posebno pa njegove pristne ponižnosti.“

Duhovnik Gospodov

Živel in umrl je za božjo slavo in rešitev duš. P. Fortunat Zorman

Ljubljanska stolnica

OFM je po zadušnici potrdil in spolnil pokojnikovo podobo, kot jo je podal Baznik: „Vse njegovo življenje in delo je prežemala neprestana misel, da je duhovnik Gospodov.“ Bil pa je tudi „pravi voditelj ne samo po svojem položaju, ampak tudi po svoji osebnosti. (...) Znal je sprejeti naše odgovornost odločanja. (...) Njegova odklonitev in obsodba brezbožnega komunizma ni bilo politično dejanje, temveč je bilo izvrševanje dolžnosti velikega duhovnika.“

Križa teža...

Posebno vrednost njegovemu delu je dajalo trpljenje. Najprej doma, potem pa „nekrvavo mučeništvo“ begunca. Vedel je: „V božjih očeh ima trpljenje večjo vrednost kot vse drugo, kar more človek velikega, važnega in dobrega storiti.“ (Pastirsko pismo na svečnico 1. 1946). „Pot božje previdnosti je pot križa.“ (Članek 1. 1957). Trpljenja ni razkazoval. Prikrival ga je s smehljajem, o kakršnem je pisal v članku o Mariji 1. 1951: „Smehljaj trpljenja — najlepši smehljaj, ki se more prikazati na človekovem obrazu.“

Posebna vrsta trpljenja je bila misel, ki se mu je v begunstvu večkrat pojavljala: da je bilo vse njegovo delo zaman, da so bile uničene njegove zamisli in stvaritve. A Bog je njegovo delo blagoslavljal. Ni izgubljena. To je slutil tudi škof Gregorij. V odgovoru na komunistično obtožnico je napisal: „Tudi vdrugo bi enako ravnal.“ Pred smrtjo je izjavil: „Imam občutek, da sam storil vse, kar sem mogel storiti.“ Zanj velja to, kar mu je nekoč rekel škof Jeglič in si je Rožman zapisal v dnevnik 26. januarja 1929: „Vsak škof, ki svojo dolžnost stori, je svetnik. Ne more se ubraniti.“ Imamo upanje, da bo to priznala tudi sv. Cerkev: da bo Gregorija razglasila za svetnika in bodo naši zahnanci imeli v njem mogočnega priprošnjika, njegovo delo in trpljenje in žrtve bodo pa semena za rast prenovljenega katolištva. Danes že pričenjajo kaliti.

Marija slovenskega naroda ne bo zapustila

Pismo škofa dr. Gregorija Rožmana 24. maja 1945

V Gospodu ljubljeni rojaki!

Ko smo s prvo soboto v maju končali skupno pobožnost petih prvih sobot v čast brezmadežnemu Srcu Marijinemu, smo bili prisiljeni zapustiti svojo domovino in se podati na težko pot begunstva. Neumljivi so nam sklepi božje Previdnosti. Verujemo pa, da nas Bog ni poslal na to bridko pot za to, da nas uniči, ampak da nas očisti in utrdi v veri in upanju, nas s skupno grenko usodo s seboj in med seboj poveže v močnejši ljubezni.

Najvažnejše v našem begun-

skem življenju je, da se vzdržimo vsaj na oni moralni višini, na kateri smo bili doslej doma. Vse moramo storiti, da ne propademo. V materialnem oziru bomo verjetno vsaj nekoliko propadali, kar se tiče prehrane in obleke, ki je nismo mogli dovolj vzeti s seboj na pot. Ne smemo pa duhovno propasti, ampak versko in moralno nas mora življenje v izgnanstvu le bolj utrditi in spopolniti.

Da se izognemo nevarnosti duhovnega propada, moramo zvesto in stanovito uporabljati sredstva, ki Vam jih s tem prav po-

sebno toplo priporočam. Ta sredstva so sledeča:

1. **Molitev**, ki je vez z Bogom. Ker nas težke razmere vlačijo, da se kar nekako pogrezamo v brezbriznost, se moramo obesiti na Boga, da nas dvigne k sebi. Z molitvijo se obesimo na Boga, se trdno oprimemo njegove vsemogočne očetovske roke. Posebno priporočam molitev rožnega venca, ki naj jo opravljate skupno, kjer je le mogoče, pa tudi vsak zase naj moli rožni venec, kolikor ima časa in priložnosti. Marija sama je molitev rožnega venca tolikokrat priporočila in obljubila tej molitvi posebno uslišanje in pomoč v vnanjih nevarnostih in težavah. Zgodovina sv. Cerkve in tisočera izkušnja posameznih vernikov izpričuje moč in krasne svedove sv. rožnega venca. Letošnje šmarnice z naslovom: Rožni venec in slovenski narod nam o tem mnogo lepega povedo. Čeprav jih ne moremo vsi brati in preišljevati, ker jih nimamo pri rokah, pa se ravnajmo po njih navodilih in pridno molimo sv. rožni venec, tako se bomo sami prepričali, kolikšno moč ima ta, Mariji najbolj ljuba molitev.

Posebno še molimo k sv. Duhu za razsvetljenje, da nam vedno pokaže pravo pot, nas navdihuje, kaj naj storimo v težkih dvomih, da bo vse prav, Bogu v čast in nam v korist. Prosimo sv. Duha, da razsvetljuje vse tiste, ki bodo usodo našega naroda odločevali,

naj jih vodi tako, da bodo svojolastno politično korist videli v tem, da naš narod združijo in osvobodijo, da bo neovirano mogel na svoji zemlji živeti po svojem verskem prepričanju in v narodni svobodi.

2. Drugo sredstvo, ki nam je nujno potrebno, je **sv. maša in sv. zakramenti**. Nikar teh bogatih virov ne zanemarjajmo, delali bi s tem samim sebi največjo škodo. Iz sv. maše črpajmo vso nadnaravno moč, ki nam je za stanovitnost potrebna, in dajajmo Bogu zadoščenje za svoje in vsega naroda grehe. V sv. spvedi očiščujmo svojo vest, da bomo brez graje pred Gospodom in tako bolj vredni njegovega usmiljenja. O pogostem in vrednem sv. obhajilu Vam ni treba še posebej govoriti, saj ga vsi cenite in iz lastne izkušnje veste, kako zelo nam je

Jezus potreben, prav posebno še v izgnanstvu, kjer je nam morda vse tuje — znan, ljub in domač nam je edino Jezus v Najsvetejšem zakramentu. Gospode duhovnike prosim, da se skrbno pobrigajo za begunce in jim nudijo zadostj priložnosti opraviti sv. spoved in njih potrte duše dvigajo z oznanjanjem božjih resnic.

3. Tretje sredstvo pa so vse žrtve, ki nam jih nalaga begunstvo. Teh žrtev res ni malo. Deloma razno pomanjkanje bodisi hrane in stanovanja bodisi najenostavnejše udobnosti in razumevanja našega bednega položaja; deloma pa grenka skrb za svoje, ki so ostali v domovini, za katerih usodo ne vemo, le to slutimo, da so v mnogoteri nevarnosti. Vse te odpovedi in skrbi darujmo po brezmadežnem Srcu Marijinem Bogu, da se nas in naših usmili in nas vse reši s svojo mogočno roko. Prav posebno Vas prosim, da si v trdni medsebojni ljubezni pomagate v vsakem oziru; v materialnih zadevah in z medsebojnim vzpodbujanjem in tolažbo v duhu popolne edinosti.

Končno naj Vam še nekaj sporočim: Dne 13. maja 1945, na 28. letnico prvega prikazovanja Matere božje v Fatimi, smo pred kipom Fatimske Marije napravili obljubo: Če nas Marija srečno pripelje nazaj v domovino, bomo vse, kar moremo, storili, da se v Ljubljani v Zgornji Šiški pozida cerkev v čast brezmadežnemu Sr-

cu Marijinemu, ki naj bo ognjišče vsenarodne pobožnosti prvih sobot. Zavezali smo se, da bomo z molitvijo in žrtvami, z besedo (propagando) in kolikor bo kdo mogel tudi z darovi pomagali graditi to Marijino svetišče — in sicer tam, kjer je v Ljubljani cerkev najbolj potrebna in kjer satan morda najbolj nasprotuje. Pridružite se še Vi tej obljubi! Vsi skupaj pa trdno zaupajmo v Marijino pomoč. Marija slovenskega naroda ne bo zapustila, ona že ve za dan in uro, ki jo je Bog določil, da zatre brezbožne sile v našem narodu. Mj pa moramo potrpežljivo čakati, biti pripravljeni še na hujše žrtve, če so po božjih načrtih potrebne, in neprestano moliti in prositi, da se izkaže na nas vse bogastvo božjega usmiljenja.

Sv. Duh, Tolažnik, ki ga je Jezus svojim učencem obljubil in poslal, naj Vas vse napolni s svojo najmočnejšo milostjo in sladko tolažbo.

† Gregorij Rožman, škof

Pobožnost petih prvih sobot

Pismo škofa dr. Gregorija Rožmana iz Clevelanda v decembru 1954.

Dragi slovenski rojaki —
pozdravljeni v Kristusu!

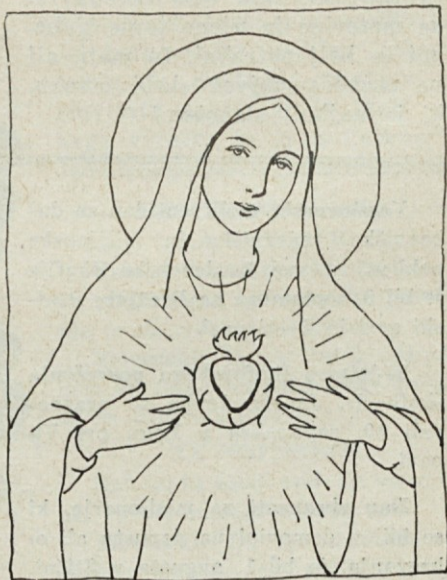
Spominjate se še, kako smo v domovini skupno opravljali pobožnost prvih petkov in prvih sobot. Zadnjo skupno pobožnost petih prvih sobot smo končali 5. maja 1945 — in nato odšli. V maju 1955 bo nam minilo deset let v tujini! V vseh težkih skrbah, nevarnostih in razočaranjih je bila Marija naše upanje. Nismo se zmotili, ko smo se njenemu brezmadežnemu Srcu posvetili.

Istočasno bo desetletnica enega najžalostnejših dogodkov v slovenski zgodovini: množičnega umora blizu deset tisoč fantov in mladih mož, ki so bili konec maja 1945 pod prevaro vrnjeni v roke krvnikov, ki so jih po groznem mučenju na domačih tleh pobili. Žalost in boleost nad njih strašno smrtjo je bilo morda najtežje, kar smo doslej doživeli, mi v tujini, ki smo jih videli odhajati, in oni doma, ki so zaman na nje čakali. Spomin na nje nam je svet in nam mora biti svet do konca življenja.

Za to dvojno desetletnico prihajam pred vas s predlogom: Zopet se duhovno združimo in skupno, kot nekdanj doma, opravimo **pobožnost petih prvih sobot**, kakor jo želi brezmadežno Srce Ma-

rijino. Začnimo s prvo soboto v februarju (5. februarja 1955), da končamo s prvo soboto v juniju (4. junija). Če kateri zaradi službe ne bi mogel prejeti obhajila v soboto, naj ne neha pobožnosti, ampak naj se nam naslednjo nedeljo pridruži s svetim obhajilom.

Radi in v velikem številu ste se odzvali, ko sem vas v času težke okupacije povabil k pobožnostim prvih petkov in prvih sobot in k posvetitvi brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Prepričan

sem, da se Vam ljubezen do Marije ni ohladila, še bolj se je razgorela v pravkar zaključenem Marijinem letu, zato ne dvomim, da boste vsi, ki živite sicer v tujini pa vendar v svobodi, radi sprejeli moj predlog.

Daljave nas ločijo, a za ljubezen ni daljav! Iz ljubezni do padlih žrtev, iz ljubezni do rodne zemlje in na njej trpečih rojakov se bomo v hvaležni ljubezni do Marije Matere in Kraljice naše, vsako teh petih prvih sobot v duhu in milosti svetega obhajila povezali med seboj, da zadoščujemo njenemu brezmadežnemu Srcu in jo prosimo njenega posebnega varstva zase in za ves naš narod. Majhni smo mi Slovenci, ogroženi in zatirani, zato smo skrbne roke materine in njene tople ljubezni še bolj potrebni. In mati, ali ne posveča največ skrbi otroku, ki je najbolj slaboten?

Ob koncu te skupne pobožnosti bomo obnovili — vse družine in vsak posameznik — posvetitev brezmadežnemu Srcu Marijinemu; kateri pa se še niso, se bodo ob tej priliki prvič posvetili.

Ves mesec junij naj bo posvečen toplemu spominu na naše v letu 1945 padle in pobite brate. Upam, da so večina, morda že vsi, v nebesih za ceno mučenja in strašne smrti, veselilo jih bo, če v njih spomin izpolnimo željo naše in njihove Kraljice. Ako pa bi kateri v večnosti potrebovali naše pomoči, jo jim v obilni meri moremo nuditi ravno s pobožnostjo prvih sobot. Zdi se mi, da bi ne mogli na lepši, svetejši in boljši način obhajati — poleg drugih spominskih prireditev — te desetletnice.

Pozdrav in blagoslov!

† Gregorij Rožman,
ljubljski škof

Vseslovenski molitveni dan za duhovniške, redovniške in misijonske poklice za vse 3 slovenske škofije je bil 9. septembra na Brezjah, Ptujski gori in Sveti gori.

25-letnico škofovskega posvečenja škofa dr. Janeza Jenka so praznovali 10. septembra v Logu pri Vipavi.

Dan zbranosti za misijonarje, ki so bili v domovini na dopustu ali okrevanju, je bil 1. avgusta v Stični.

Novi župniji sta postali Ivančna

gorica v ljubljanski nadškofiji in Hrpelje-Kozina v koprski škofiji.

„Dostojevski in 20. stoletje“ je bil geslo 7. mednarodnega simpozija o velikem ruskem pisatelju, ki je bil na ljubljanski univerzi od 22. do 29. julija. Predavala sta tudi teologa dr. Stanko Janežič in dr. Anton Štrukelj, v sporedu simpozija pa je bilo tudi „spominsko bogoslužje (zadušnica) za Dostojevskim“, ki jo je v uršulinski cerkvi vodil nadškof šuštar v sodelovanju pravoslavnega in protestantskega duhovnika.

PAPEŽ O MOLITVI ROŽNEGA VENCA

Za mesec oktober nas sveti oče znova spodbuja k molitvi sv. rožnega venca. Takole je dejal:

„Kot veste, se bo začel mesec oktober, ki ga krščanska pobožnost na poseben način povezuje z bolj zavzeto in pobožno molitvijo rožnega venca, ki sta jo moja prednika Pij XII. in Pavel VI. imenovala povzetek vsega evangelija. Že stoletja ima ta molitev prednostno mesto v češčenju blažene Device Marije, pod katero zaščitno se zatekajo verniki v težavah in potrebah.

Rožni venec je preprosta, toda teološko bogata molitev, polna svetopisemskih misli, prav zato jo

imajo verni zelo radi in jo pogosto, številni dnevno, molijo z veseljem, zavedajoč se evangeljskega značaja, o katerem je govoril papež Pavel VI. v svoji apostolski spodbudi o češčenju blažene Device Marije.

Molitev rožnega venca poudarja temeljne skrivnosti utelešenja Besede; v njej premišljujemo bistvene dogodke odrešitvene zgodovine, ki so se izpolnile v Kristusu od deviškega rojstva do vstajenja. Ta molitev je stalna prošnja in zahvala Devici Mariji, da vedno posreduje za grešnike vse do smrti.“

Papež je govor sklenil s povabilom: „Zato vas pozivam, da v mesecu oktobru ponovno odkrijete in bolj cenite molitev rožnega venca in družinsko molitev naslavljate nanjo, ki je Mati vsakega vernika in Mati Cerkve.“

MOLITVENI NAMEN ZA OKTOBER

Splošni in misijonski: Za vse, ki se pripravljajo na mašniško posvečenje in na redovno življenje.

Slovenski: Da bi čutili odgovornost za vsako življenje, prav posebej za še nerojene otroke.

ZA NOVEMBER

Splošni in misijonski: Za vsestranski razvoj mladih narodov.

Slovenski: Da bi mladinske vevroučne skupine po naših župnijah žaživele kot pristna občestva vere.

Sveta gora pri Gorici praznuje letos 450-letnico Marijinega prikazanja.

Kaj pomeni svetogorski jubilej — in kako se razodeva v številkah? Nič več ni kot le tisto, kar je v božjih očeh, morebiti pa še to, kar je po naših človeških močeh izmerljivo.

Letos, od prvega januarja do konca julija se je na Skalnico povzpelo, sodeč po zapisih svetogorskih očetov frančiškanov, okrog 55.000 romarjev iz Slovenije in zamejstva. Najbolj množična so škofijska romanja: Maribor (4500), Koper (3000), Ljubljana (1500), Trst (500 Slovencev, 1000 Italijanov), Videm (1000). Množična so bila tudi dekanijiska romanja: Kamnik, Videm ob Savi, Vrhnika, Koper-Obala, Cerknica in Črniče po 2000, Leskovec pri Krškem, Sežana, Postojna in Kobarid po 800. Za soboto, 17. junija, računajo, da

je bilo na Sveti gori okrog 4000 romarjev: iz župnij novomeške, kranjske, senčurske, radovljiške, litijske, škofjeloške dekanije ter več drugih župnij iz mariborske škofije. Župnije novogoriške dekanije so se pridružile romarjem iz goriške nadškofije (vseh skupaj okrog 1000).

Mnoge slovenske župnije so samostojno romale, največ iz mariborske škofije — nad 40 župnij. Na Sveto goro so prihajale tudi posebne skupine: molitvena skupina iz Vipavske (300), gospodinjske pomočnice iz Ljubljane, izletniki ljubljanskega Dnevnika, ljubljanski duhovniki in bogoslovci (100), člani gibanja Vera in Luč (250), izletniki iz Splita, delavci iz tovarne Titan v Kamniku, izletniki iz Avstrije, ro-

marji s Trsta (100), cerkveni pevci iz župnij koprške škofije (1000), izletniki-upokojenci iz Kranjske gore (50), izletniki iz podjetja Energetika v Ljubljani, mavričarji koprške škofije. „sto sorodnikov“ Urške Ferligoj iz Grgarja, romarji iz Pulja in Pazina (160), redovnice in redovniki iz vse Slovenije (250), invalidi iz Lenarta v Slovenskih goricah (130), katehistinje ljubljanske nadškofije

(55), tri dni so peš hodili na Svelto gorc mladi iz šenčurja (14), ženska Marijina družba iz Gorice (55), mašni strežniki z duhovnih vaj v Novi Gorici (33) ter iz Ilirske Bistrice (48).

„Vseh skupin, posameznikov pa ni moglo zaseči moje sicer natančno pero,“ pravi p. Pavel, ki skrbno zapisuje romarske odzive svetogorskega jubileja.

Kako prav živeti?

ALI SEM SAM S SVOJO VESTJO?

„Ni dobro človeku samemu biti.“ Te besede s prvih strani Svetega pisma, ki poročajo o ustvarjenju žene, življenjske družice za moža, ne veljajo samo za antropološko utemeljitev zakonske zveze, ampak tudi za нравno življenje, posebno v zakonu in družini.

Kaj pomeni biti sam? Kdor se umakne za nekaj časa v samoto, a se zaveda, da je notranje še vedno povezan z drugimi, je sicer sam, a ne osamljen. In kdor se nahaja v množici ljudi, a nikogar ne pozna in se zanj nihče ne zmeni, ni sicer sam, a je osamljen. Biti sam ni toliko vprašanje zunanjege položaja, kraja ali družbe, ampak notranjega razpoloženja in občutka. Morda se ljudje maločesa tako boje kot samote v smislu osamljenosti. Ne samo stari in bolni ljudje, tudi mladi in zdravi

trpijo zaradi nje, večkrat celo tisti, ki žive v zakonu in družini.

Ali pa ne obstaja neka oblika osamljenosti, ki je sploh ni mogoče premagati, namreč osamljenost odločanja na npravnem področju? Ali ni v svoji vesti vsak človek popolnoma sam in se mora odločati le na podlagi lastne vesti? Spoznanje in odločanje v lastni vesti je vendar nekaj tako osebnega in zasebnega, da tega človek ne more nikomur odstopiti ali najti namestnika. Vsak mora vzeti odgovornost sam nase. Vest je kakor človekov obraz: vsak ima kljub vsej podobnosti z drugimi svoj čisto lastni obraz, ki je enkrat, poseben, nenadomestljiv in neizmenljiv.

Sam s svojo vestjo — na to so ljudje pravzaprav ponosni. Radi se ponašajo, da odločajo sami po lastni vesti in ne dovolijo drugim, da bi se vtikali v njihovo

vest. A na drugi strani imajo ljudje občutek, da ravno v svoji vesti niso sami, ampak da se v njej oglašča neki višji skrivnostni glas.

2. vatikanski koncil pravi, da je vest človekovo najbolj skrito jedro in svetišče, kjer je čisto sam s svojim Bogom. Pred ljudmi se človeku posreči marsikaj prikriti in si nadeti masko, pred Bogom nikoli. Kako resna je ta misel! Kdor se je prav zave, se morda nekoliko manj lahkomišlno sklicuje samo na svojo vest in ne pride v skušnjava, da bi njeno svobodo zlorabil. Napačno pa bi bilo, če bi misel na vest, kjer je človek čisto sam s svojim Bogom, človeku zbudala le strah. Ista resnica mu je in more biti neštetokrat v veliko tolažbo! Če koga napačno obsojajo, mu očitajo, česar ni kriv, in ga dolže, česar ni zagrešil, tedaj je zavest, da Bog vendar popolnoma pozna človeško srce in njegove globine, edino upanje.

Če je človek v naravnem odlo-

čanju res sam s svojim Bogom, pred katerim ne more ničesar prikriti, je njegova prva dolžnost iskrenost in odkritosrčnost. Ljudem se da marsikaj natvesti. Tudi samega sebe človek sčasoma nekako prekane in prepriča o nečem, o čemer v globini svojega srca ve, da je resnica drugačna. Pred Bogom pa bi bilo vsako pretvarjanje, olepšavanje, izgovarjanje, dvoličnost in poizkus laži neke vrste otročarije, ki je Boga in človeka nevredna. Odkritost in iskrenost pred Bogom v lastni vesti pa ima še drugo razsežnost. Pred Bogom ne veljajo človeške sodbe. osebni izgovori in opravičila, edino veljavna je božja sodba. Kakor Bog presodi človeka v njegovi nedolžnosti ali zadolženosti, tako je in ni priziva na kako višje sodišče. In božja sodba ob koncu življenja določa človekovo usodo za vso večnost

Osebna odgovornost pred Bogom je torej silno resna stvar. Človek se ne sme igrati s svojo vestjo in ne lahkomišlno jemati resnice, da je v svoji vesti končno sam s svojim Bogom. Srečen pa, kdor ima ob tej zavesti živo vero in trdno zaupanje v usmiljenega Boga. Pismo Hebrejcem sicer pravi, da je strašno pasti v roke živega Boga (Hebr 10, 31). To velja za človeka, ki ne mara božje ljubezni in odpuščanja. Dokler pa človek živi, ga Bog čaka kot oče izgubljenega sina (prim Lk 15, 11-32).

Alojzij Šuštar

Bogoslužna znamenja pri sveti maši

PREJEMANJE

S svojimi darovi pri darovanju smo pripravili kruh in vino za najsvetejšo daritev. Bog je brezmejno velikodušen in nam ne ostane dolžan, ampak bomo svoj skromni dar dobili vrnjen s tisočermi obrestmi, saj nam pod stvarno podobo kruha in vina daje svojega Sina Jezusa.

V prvih krščanskih časih so verniki prejeli Kristusovo telo na svoje roke in ga tako zaužili. Iz spoštovanja, morda tudi iz pretiranega strahu, da se ne bi kakšen drobec hostije raztresel po tleh, so pozneje začeli vernike obhajati tako, da so jim sveto hostijo položili v usta. Danes smo se vrnili k prvotni navadi in lahko vsak vernik prejme sveto Kristusovo telo po svoji izbiri ali na jezik ali pa na roko. Od te zunanosti, kako Jezusa prejmemo, učinek obhajila prav gotovo ni odvisen, saj je važno naše notranje razpoloženje, naša volja, naša čustva, naša molitev, kar vse izvira iz ljubezni, to naredi obhajilo bolj ali manj učinkovito. Odraslemu človeku je verjetno lažje lepo prejeti obhajilo na roko kakor na jezik, saj izraža večjo zrelost in samostojnost prejemnika. Seveda prejemanje obhajila na roko zahteva tudi več sodelovanja in zelo skrbnega ter spoštljivega ravnanja z Najsvetejšim.

Že ko se bližamo delivcu obhajila, storimo to preprosto, brez prerivanja, ne da bi izbirali, s kom bomo stopali skupaj, kajti če kdaj, smo predvsem v tem trenutku vsi bratje in sestre med seboj. Ko smo na vrsti, stegnemo levo dlan navzgor in ji podložimo desno, da je ta kretnja sama kakor lepa prošnja h Gospodu: Gospod, pridi, čeprav nisem vreden. Roke držimo skoraj v višini svojih ramen, da bo hrepenenje po Kristusu tem lepše izraženo tudi na zunaj. Nič ne de, če so dlani žuljave. Tudi Gospodove so bile žuljave, ko je tesaril v Nazaretu.

Na duhovnikovo besedo: Kristusovo telo, dovolj glasno in iskreno odgovorimo Amen, saj s tem potrdimo svojo vero, da na naši dlani ni le navaden pšenični kruh, ampak je pod to skromno podobo sam Kristus, ki je rekel: To je moje telo. Počakamo, da duhovnik položi hostijo na našo dlan, stopimo za korak vstran, da damo prostor tistemu, ki je za nami, vzamemo previdno z desno roko sveto hostijo in se obhajamo, ter odidemo na svoj prostor, ne da bi pred oltarjem ali tabernakljem poklekneli, saj smo zdaj mi živ tabernakelj, v katerem je skrivnostno navzoč Kristus.

Ob različnih priložnostih: porokah, pogrebih, krstih, včasih

obhajamo vsaj nekatere udeležence pod obema podobama, pod podobo kruha in pod podobo vina. Gotovo bi bilo najlepše, ko bi vedno vsi prejeli obhajilo pod obema podobama, toda to je mogoče le v malih skupinah; pri veliki množici, recimo pri nedeljski maši, pa bi bilo združeno skoraj nepremagljivimi težavami: če bi iz keliha zajemali z žličkami, bi bilo treba stotine žličk, isto velja za cevke, pitje iz keliha, iz kelihov, saj bi jih moralo biti več in velikih, bi bilo bolj ali manj nehigienično. Pomakanje hostije v posvečeno vino pa ni pitje itd.,

zato se je katoliška Cerkev odločila deliti obhajilo samo pod podobo kruha, ker tudi pod eno samo podobo prejmemo vsega Kristusa.

Toda pri maši ne prejmemo darov samo pri obhajilu, ampak ves čas med mašo: Najprej prejmemo dar odpuščanja grehov, potem dar božje besede, sadove svojih, mašnikovih molitev in molitve vsega navzočega občestva, na koncu pa še prejmemo zadnji blagoslov. Vse to so darovi. neskončno dobrega nebeškega Očeta.

Lojze Kozar

„Slehnik“ na Brezjah: Slovensko stalno gledališče iz Trsta je 15. julija pred baziliko na Brezjah uprizorilo duhovno igro Huga von Hofmannsthalja v prevodu Nika Grafenauerja. 18. junija in 1. julija pa so uprizorili Slehnika tudi mladi iz šentjošta nad Horjulom v Smrečju pri šentjoštu v režiji kateheta Jožeta Planinška in v prevodu Otona Župančiča.

Umrli duhovnika: 7. maja je umrl v Chicagu frančiškan p. Tadej (Janez) Trpin (59) iz Hotedršice (begunec od maja 45) in dr. Stanko Žakelj, lazarist (77) 13. julija v Ljubljani (od 1948 3 leta v zaporu); bil je vicepostulator za Slovenijo za beatifikacijo božjega služabnika Janeza F. Gnidovca.

Začetek leta sv. Bernarda, opata in cerkvenega učitelja ter glavnega

svetnika cistercijanskega reda, so začeli 20. avgusta v Stični ob 900-letnici njegovega rojstva.

Srečanje treh dežel na Brezjah je bilo 19. avgusta. K vsakoletnemu srečanju treh dežel so se zbrali verniki Slovenci iz domovine, Italije in Avstrije, nemško govoreči predstavniki celovške škofije ter Italijani in Furlani iz videmske nadškofije. Molili in peli so za mir v pravičnosti. Zbralo se je okrog 4000 ljudi, med njimi nad 100 duhovnikov in 7 škofov.

150 mladih Slovencev je romalo v Santiago de Compostela v Španiji na 4. svetovni dan mladih, kjer se je ob napežu Janezu Pavlu II. zbralo nad 350 tisoč mladih z vsega sveta. Za vodilno misel srečanja je papež (zbral Jezusove besede: Jaz sem pot, resnica in življenje.

Naši skupni domovi

Govor BOŽIDARJA FINKA na obletnici Hladnikovega doma 30. julija 1989

Po uvodnih besedah je govornik dejal:

Dovolite mi dve, tri misli o tem, kakšen duh naj oživlja to vašo skupnost in vse druge pojave našega skupnega življenja.

Takle skupni dom, v katerem smo zbrani, je nekje vmes med ozkim družinskim domom in velikim narodnim domom, domovino. Je torej vmesna ustanova med naravno nujnima stopnjama združevanja, ki pa vendar sama ni nujna. Ni človeške družbe brez družinskih skupnosti, čeprav jih ljudje ustanavljajo prostovoljno, in družine in poedinci so nujno privedeni na domovino. Po prosti odločitvi pa si ljudje oblikujejo vmesne skupnosti sožitja, naj bo že iz interesnih nagibov ali z namenom, da si med seboj duhovno ali telesno služijo.

Te vrste ustanova je vaš dom in taki so vsi naši skupni domovi. Ker imajo vmesno vlogo, je treba, da jim dajemo nekaj skupnih označitev z družinskim domom in domovino in da sami na obe strani služijo in od obeh prejemajo življenjsko oporo.

Kaj ima najprej skupni dom z družino? Predvsem, da nosi podobno družine. Kot doma se v do-

mu vsi poznajo, nihče ni tujec med svojimi. Čeprav odnosi niso med vsemi enako tesni, saj tudi v družini niso, se vendar nihče ne čuti neprizadetega ob stiskah in veselju drugih. V domu imamo tako kot v družini močnejše in šibkejše, take, ki oporo in pomoč potrebujejo, in take, ki jo lahko dajejo. Potem imamo v domu vodstvo, ki ga v družini predstavljajo starši. Starši imajo v družini oblast po naravi, v skupnem domu si vodstvo izbiramo in mu dajemo pooblaščenje po prosti volji. V obeh primerih gre za avtoriteto, ki ne sme padati v krizo. Tudi če se nosivci oblasti menjavajo, je njihova avtoriteta nekaj objektivnega, je slovesna in po naravi ali zaradi medsebojne obljube sveta. Vsem, ki so pod njo, je treba, da jo spoštujejo. Avtoriteta pa si lahko sama izpodkoplje učinkovitost, če je premalo trdna ali če oblast izvaja preveč ukazujoče. To velja za starše in za vodstva domov. Najboljše vodstvo v družini in domu je tisto, ki zna za obstoj in napredek skrbeti na tak način, da se vsi člani čutijo soodgovorne in radi sprejemajo svojo vlogo v skupnosti. To se dosega le z utemeljevanjem in prizadevanjem za soglasje, in soglasje se prej kot z avtoritativ-

nim nastopanjem dosega z ljubeznivim dopovedovanjem

Skupni dom lahko vsaj nekaj nadomešča osebni dom tistim, ki ga nimajo. Težko je o tem govoriti, saj ta dom ni tako osnovan, da bi mogel dajati vse zavetje osamelim. Ima pa vsaj to poslanstvo, da vsakdo lahko v njem najde domač obraz, ki mu je prijazen, in domačo govorico, da se v njej tudi sam lahko razgovori, morda razvedri in začuti nekaj toplote domačega ognjišča.

Bolj neposredno ima dom pomen za službo družinam. Ni menda treba utemeljevati, kaj pomeni takale ustanova za starše, ki se v njej zbirajo ob pogovorih o najrazličnejših življenjskih vprašanjih, o delu in zaslužku, o gradnji in vzdrževanju stanovanj, o plačah in cenah, o zdravju in boleznih, o šolanju in domači vzgoji, pa o kuhi in šivanju in vsem drugem. Neprecenljiva so taka srečavanja, v njih se med seboj poučujemo, pobujamo in hrabrimo. kdaj lahko tudi popravljamo.

Kdo potem ne uvidi, kaj pomeni dom mladim? Cesta in zabavišča jih mamijo, naj se prepustijo brezdeltu in plehkim, pogosto pogubnim užitek. V domu najdejo zdravo družbo, lepo razvedrilo in tudi močne hrane za duhá, da se oblikujejo v osebnosti, ki si bodo v svesti svojega osebnega poslanstva in bodo trdno stopale po poti, ki jim je načrtana.

Ker je skupni dom v službi družinam in je kot razširjen družin-

ski dom, pa to družinam nalaga, da ga tudi v vsem podpro. Najprej seveda, da se mu pridružujejo in hvaležno sprejemajo njegove ponudbe. Naše dvorane za igre, koncerte in predavanja naj bodo polno zasedene, naša igrišča živahna tekmovališča za pomerjanje telesnih in duhovnih sil, naši šolski prostori polni mladine, žejne znanja in izozbrazbe. Napol prazni prostori so žalitev za prizadevne in izraz nespametnega ravnanja do samega sebe in svojih najbližjih.

Kolikor je le mogoče, naj potem družine dom podpró z materialnimi prispevki, osebnim delom in vodstvenim sodelovanjem. Ne dopustimo, da nas kje preseneti pomanjkanje voljnosti za sprejemanje odgovornih mest. Tiste, ki smo jih izbrali za vodstvo, pa po najboljših močeh podpirajmo, da ne oslabijo.

Ko ta naš dom navzdol povezuje in dopolnjuje družinske domove, nas pa navzgor vse povezuje s širokim narodnim domom, domovino. Ker je slovenski dom, naš spominja na Slovenijo in nam jo v določenem pomenu predstavlja in celo nadomešča. Slovenija danes za nikogar od nas ni dejansko domovina. Ne živimo v njenem objemu, ne daje nam kruha, mnogo od nas se jih niti ni rodilo v njej in ne bo nam grob. Vendar smo z notranjimi nitmi povezani z njo. Tam je dom naših prednikov, tam so delali in se bojevali, tam zmagovali in propadali, tam peli

in jokali, tam so porajali plodove uma in znoja in tam umirali. Kako se ne bi v spoštovanju spominjali na Slovenijo, ko smo vendar prejeli njen duhovni obraz in se bogatimo s sokovi njene rasti? Ali bi mogli ostajati brezbrizni za usodo očetnega doma, če mu grozi nezgoda, se ga polasti tujec ali ga obremenjujejo krivične dajatve?

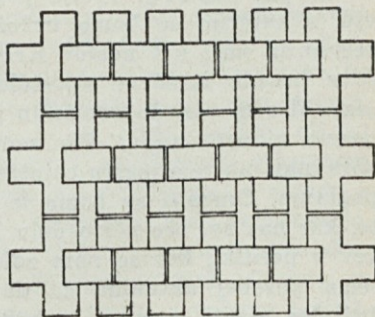
To Slovenijo, ki jo nosimo v sebi, imamo v predstavi, kadar stopimo v ta skupni dom. V njem teče slovenska govornica, v njem se goji naša pesem in posredujejo sadovi slovenske kulturne ustvarjalnosti. V tem domu se ohranjajo duhovne odlike, ki v dobrem označujejo slovensko miselnost in moralno naravnost. Zato po pravici rečemo, da je tu podoba Slovenije in nadomestek za tisto domovino, ki nam v Sloveniji ne more biti.

Ker čutimo s to domovino naših prednikov in jo imamo za svojo duhovno domovino, za njo deloma tudi živimo. Odtrganost od nje, boleče misli nanjo, prizadevanje, da svetu prikazujete njeno svetlo podobo, darovane ure, in denar za vzdrževanje tega slovenskega občestva, vse vaše žrtvovanje se zliwa s krvjo, ki je bila na slovenski zemlji prelita za to, da bi Slovenija živela v svobodi in pravici. Ne ena kaplja nedolžno prelite krvi ne pade v prazno in vsaka sraga znoja pri delu za dobro obrodi. Če se na Slovenskem odpirajo jasnine in

se na svetovnem področju umika zlo, ki je nam in našim prineslo toliko hudega, je to sad milosti, ki jo tudi vi s svojo zvesto prizadevnostjo že toliko desetletij kličete na slovenski svet in na vse človeštvo.

Razvoj na slovenski zemlji nam vsem lahko daje trdno upanje, da bo Slovenija kmalu spet postala brez omejitev hraniteljica vseh svojih, tudi raztresenih otrok, z duhovnimi sokovi in nas ljubeče objela kot zveste sinove in hčere, ki se ji niso nikoli izneverili, ne v prelomnih vojnih časih, ne pozneje, ko so si izbirali krušne domovine, in so jo kot ljubo domačijo prednikov sprejeli tudi tisti, ki so po rojstvu dobili domovino na drugi zemlji.

Naj tedaj ta Hladnikov dom vztrajno izpolnjuje svoje poslanstvo za dopolnjevanje družinskih domov, predstavljanje in nadomeščanje slovenske domovine in naj vsak čas in v vsem pomaga njim, ki jim je namenjen, da najdejo pot v tisti Dom, ki nam je vsem pripravljen za večnost.

Laiki in politika

Škofovska sinoda, v kateri so zastopani škofje vseh dežel in ki se vsakih nekaj let zbere v Rimu pod vodstvom sv. očeta, da preučuje važna vprašanja vesoljne Cerkve, se je na zadnjem zasedanju leta 1987 posvetila vprašanju o „mestu in poslanstvu laika v Cerkvi in svetu“. Na podlagi zaključkov in na predloge sinode je potem sv. oče — kot je to že navada po vsaki sinodi — objavil decembra 1988 apostolsko pismo pod naslovom „Poklic in poslanstvo laikov v Cerkvi in v svetu“.

Papeško pismo o laikih je vse prežeto z mislijo evangeljske prilike o delavcih v vinogradu, ki jih je Gospod v različnih časih klical v svoj vinograd, kot dela v vsej zgodovini človeštva. Dokument govori o veliki in dramatični uri človeške zgodovine na pragu tretjega tisočletja in o nujnosti nove evangelizacije, ki kliče na delo vse člane božjega ljudstva.

Poslanica ima poleg daljšega uvoda pet poglavij. Tretje poglavje, s katerim se bomo nekoliko seznanili, nosi kot naslov Kristusove besede izrečene apostolom: „Izvolil sem vas, da greste in prinesete mnogo sadov.“ Ne morem obravnati na tem mestu celotnega poglavja. Omenili se bomo le na to, kar nas sv. oče uči o delu laikov v politiki, ker se nam zdi ta téma posebej aktualna za današnji čas, zlasti še za nas v Argen-

tini, kjer zaradi slabe politike doživljamo največjo gospodarsko in socialno krizo v zgodovini naroda. Čutimo, da katoličani niso na političnem področju zadosti storili, kajti prisotnost katoliške politične zamisli je skoro popolnoma odsotna. Tudi nimamo katoličani nobene vidnega političnega voditelja, ki bi na političnem prizorišču kaj veljal. In to kljub temu, da je argentinski narod v veliki večini katoliški. Pa pojdemo že k stvari. Povzamemo papeževe misli, nekatere pa direktno navajamo.

Politično delovanje je stvar vseh in je v korist vsem

Vse zameljske stvarnosti morajo Boga povelečevati in služiti človeku. Da se bo to uresničevalo, „se krščanski laiki na noben način ne smejo odtegovati političnemu udejstvovanju“. Pod pojmom politika papež umeva „vsestransko in raznovrstno delovanje na gospodarskem, socialnem, zakonodajnem, upravnem in kulturnem področju, čigar namen je pospeševati na organiziran način in s pomočjo raznih skupnosti skupno blaginjo“.

Kot so se pogosto izrekli sinodalni očetje, imajo vsi krščanski laiki in vsak posameznik pravico in dolžnost, da se udejstvuje v politiki, čeprav seveda na različne načine, ki pa se med seboj dopolnjujejo, na različnih ravneh, ter v različnih nalogah in odgo-

vornostih. „Obtožbe, ki so jih pogosto deležni politični delavci in pa tisti, ki so na oblasti, namreč da stremijo le za vedno višjimi mesti, da nekako obožujejo oblast, da pogosto iščejo le osebno korist na račun skupne blaginje, končno obtožba korupcije in pa zelo razširjeno mnenje, da politično delovanje nujno vključuje velike moralne nevarnosti — vse to ne sme in ne more biti razlog ali celo pretveza, pravi papež, da bi se krščanski laik odtegoval ali pa tudi le podvomil o svoji odgovornosti pri javnem delu.

Temeljno sodilo pri vsakem političnem delovanju je skupna blaginja, blaginja vsakega človeka in celega človeka. Ta skupna blaginja naj bi bila vsem dosegljiva

ob svobodnem in odgovornem sodelovanju vseh članov skupnosti, pa naj delajo individualno ali pa združeni v raznih organizacijah. Ena glavnih nalog političnega delovanja je bramba in pospeševanje pravičnosti. Ljudje morajo čutiti, da smatramo za svojo osnovno dolžnost, kako vsem ljudem in vsakemu posamezniku zagotoviti človekove pravice na osnovi osebnega dostojanstva človeške osebe.

Za izvrševaje politične oblasti je bistven „duh služenja“, ki je hkrati s sposobnostjo in učinkovitostjo edino, kar more dejavnost politikov narediti „prozorno in čisto“, kar od nosilcev oblasti državljani po vsej pravici pričakujejo in zahtevajo. Da se to doseže, je potrebna odločna in brezkompromisna borba proti premnogim skušnjavam, katerim je izpostavljeno delo v politiki: nelojalnost, laž, zapravljanje javnega premoženja v zasebno korist ter vsako nemoralno ali pa le sumljivo sredstvo za pridobitev, ohranitev in povečanje oblasti.

Krščanski laiki morajo seveda dobro ločiti med politično skupnostjo in Cerkvijo. Samo tako bo jasno začrtana meja med delovanjem, ki ga vršijo osebno ali pa povezani s somišljeniki v **lastnem imenu**, kot državljani, v skladu s svojo vestjo, ter med dejavnostjo, ki jo vršijo v imenu Cerkve skupaj s svojimi pastirji. Cerkve ne smemo istovetiti z nobeno politično skupnostjo ali političnim si-

stemom. Njeno poslanstvo ni vezano na noben političen sistem, čeprav vsem kaže večnostno vrednost človeške osebe. Seveda pa morajo krščanski laiki v vsem svojem političnem delovanju izpričevati in proglašati tiste splošno-človeške in evangeljske vrednote, ki jih mora priznati vsak političen sistem. Te vrednote so zlasti: svoboda in pravičnost, solidarnost, lojalno in nesebično delo za skupno blaginjo, preprost način življenja, prednostna ljubezen do ubogih in zapostavljenih. To pa nalaga laikom tudi dolžnost, da se vedno bolj udeležujejo življenja Cerkve in da dobro poznajo njen socialni nauk, da ga bodo mogli uresničevati s svojimi političnim delom.

Solidarnost je danes prvenstveno sredstvo in način, kako delati v politiki za pravi človeški napredek. Ta naloga je nujna za vsakega kristjana, zato se morajo vsi aktivno in odgovorno udeleževati političnega življenja, bodisi kot posamezniki ali pa združeni v organizacijah, pri sindikatih ali pa pri političnih strankah. Vsi skupaj in vsak posameznik smo namembniki in protagonisti politike, uči sv. oče. Solidarnost, o kateri govori dokument, pa ni „le čustvo nekega nejasnega in površinskega razneženja spričo težkega položaja tolikernih ljudi, temveč je trdna in stanovitna odločitev za odgovorno delo pri skupni blaginji, to se pravi, za blaginjo vseh in vsakega posameznika.“

Cilj in sad solidarne politične dejavnosti pa je mir. Krščanski laiki zato ne morejo biti indifereentni, nekako tuji in brezskrbni, kadar je ogrožen mir. Mučenje, terorizem, koncentracijska taborišča, oborožitveno tekmovanje niso stvari samo „visoke politike“, temveč so zadeva vseh in vsakogar izmed nas. Vsi moramo biti „sejalci miru“ z neprestanim spreobračanjem lastnega srca kot tudi s prizadevanjem za resnico, svobodo, pravičnost in ljubezen. Zato je krščanski laik tudi poklican, da prispeva po svojih močeh pri borbi proti „dušljivi kulturi egoizma, sovraštva, maščevalnosti v prid kulture solidarnosti.“

S tem smo povzeli majhen odlomek tretjega poglavja papeškega dokumenta o poslanstvu in nalogah laikov v Cerkvi in svetu. Menim, da ima prav to poglavje tudi nam Slovincem v Argentini nekaj povedati. Morda nam vzbudi vprašanje, v koliki meri (če sploh) se mi udeležujemo političnega delovanja v Argentini. Morda se mu načelno odtegujemo, kar bi gotovo ne bilo v skladu s papeškimi navodili, ali pa se mu ogiblujemo samo zato, ker ne vemo, kako bi se vključili vanj. Vsekakor nam bo dal, upam, ta dokument novo jasnost tudi za to stran našega dela v tej deželi, ki nam nudi vse politične pravice, s tem pa tudi seveda dolžnosti, ki jih morda do sedaj nismo zadosti odgovorno poznali.

Lojze Kukovica

Pogovor z dr. Markom Kremžarjem o slovenski politični preteklosti in sedanjosti

Slovenci v svobodnem svetu proslavljamo vsako leto slovenski narodni praznik 29. oktober in dan slovenske zastave. Za to priložnost in ob političnem vrenju in iskanju v naši domovini in v evropskih vzhodnih deželah kot tudi v sami Sovjetski zvezi in na Kitajskem sem naprosil dr. Marka Kremžarja za besedo o Slovenski ljudski stranki, o politični zavesti in delu katoličanov ter o dogajanjih v omenjenih deželah, saj nas prav on v teh vprašanih predstavlja in izpoveduje.

Kako bi kratko ocenili delovanje in prizadevanje Slovenske ljudske stranke v predvojni Sloveniji? Režimski pisci so politično delo slovenskih katoličanov preprosto obsodili kot mračen klerikalizem, ki mu je šlo predvsem za oblast. Celo mnogi katoličani so nasedli temu enostranskemu in krivičnemu prikazovanju; z nekakšnim občutkom krivde prenašajo te klevete in tožijo, da ves povojni čas pač plačujejo za „krivde“ katoliških politikov pred vojno in med revolucijo.

Kolikor je znano, je v domovini samo dr. Andrej Capuder javno spregovoril drugače na srečanju slovenskih katoliških časnikarjev letos.

V malo več kot pol stoletja, med ustanovitvijo 1892 in političnim eksilom leta 1945, je delovala SLS v našem narodu kot večinska stranka, na podlagi katoliških načel. Nemogoče je v nekaj besedah povzeti njeno politično delo, ki je temeljilo na slovenski in krščanski kulturi, na gospodarskem združništvu ter na zahtevah po socialni pravičnosti in demokratični družbeni ureditvi. Lahko je pri tem kazati na izredne dosežke pa tudi na napake, brez katerih ni nobeno človeško delo.

Vendar bo zgodovinarju, ki bo svobodno in brez predsodkov raziskoval to obdobje naše preteklosti, lahko spoznati, da je bila SLS ena od strank z najmodernejšim ljudskim programom v Evropi. Bila je globoko zakoreninjena v narodu in je črpala svojo dinamiko tako iz krščanskih načel kakor iz konkretnih potreb slovenskega človeka. Prepričan sem, da bodo objektivni pogledi na to obdobje, kot je bil na primer pogumni Capudrov, vedno pogostejši.

Kar se tiče splošnih sodb glede vsega predvojnega obdobja in ne le delovanja krščansko in demokratsko usmerjene SLS, ga danes v domovini le malokdo presoja res zgodovinsko, to je pod vidikom, kako je bilo „tam, takrat in v tistih razmerah“. Pri tem, se mi zdi, da ne gre le za pomanjkanje podatkov, ampak prej za pomanjkanje volje, videti stvari kot so bile. Ob jasnem spoznanju bi marsikdo doma moral priznati, da se je on — ali njegovi — v tistih časih pustil zapeljati. To pa ni lahko.

Vendar vsebuje vaše vprašanje teze, ki potrebujejo pojasnila, morda bolj kot golo zgodovinsko dogajanje. Gre za očitke „boja za oblast“, „mračnega klerikalizma“ in „medvojne krivde“.

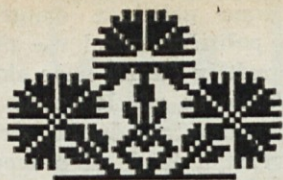
Ena od nalog političnih strank v demokraciji je, da iz oblasti ali iz opozicije brani koristi svojega ljudstva. Kot večinska stranka se je SLS pač morala truditi,

da so bile slovenske koristi, kadar le mogoče, čimbolje zastopane in branjene iz položaja oblasti. Če tega ne bi delala, bi ji očitali, da ni bila kos svoji vlogi. Nelahka naloga političnega voditelja je presojati, kdaj sme, kdaj more in kdaj mora iskati mesta v vladi ter kdaj je dolžan sprejeti mesto v pozicije. Dr. Korošec se je tega zavedal, kar ga je stalo, na primer, dobo konfinacije na otoku Hvaru.

Iz gornjega očitka pa se mi zdi, da ne zveni le nepoznanje razmer v predvojni Sloveniji, marveč prej nedoživetost demokratične družbene ureditve. Te vrste miselnost je bila razširjena pred vojno ponekod po Evropi pod vplivom nemškega kulturnega idealizma. Zahod jo je medtem preživel, a med Slovenci jo je, verjetno zaradi dolgoletne politične in idejne zamrznjenosti, tu in tam še lahko najti.

Sicer pa, ali se vam ne zdi, da lahko postavi govorjenje o taktičnih napakah strank v kratkem demokratičnem obdobju prve Jugoslavije, danes, po več kot štirih desetletjih totalitarnega režima, pereče slovenske probleme v zgrešeno perspektivo?

Klerikalizem, ki ste ga omenili, je zelo lahko očitati stranki, ki je bila ustanovljena z namenom, da deluje v skladu s krščansko moralno in na podlagi katoliškega družbenega nauka. Očitek, čeprav vsakdanji, je ostanek starega kulturnobojnega liberalizma.

Slovenija

Moja dežela

Vprašanje je seveda, kaj razumemo pod „klerikalizmom“. Mislim, da bi ga lahko opredelili kot izrabljanje verskega vpliva, ki ga imajo duhovniki na ljudstvo, v korist neke politične stranke. Ni pa klerikalizem uporaba političnih sredstev in tudi strank za doseg družbene ureditve v skladu s krščanskim naukom, v obrambo ljudskih koristi, osebne svobode, javne morale, socialne pravičnosti, verske prostosti in drugih vrednot, pa četudi ob sodelovanju duhovnikov, ki imajo naposled polne državljanske pravice.

Cerkev v dananjem času ne želi, da bi duhovniki delovali kot politični voditelji. To je naloga laikov. V preteklosti pa, ko je slovensko ljudstvo dajalo večji del svojih študiranih sinov Cerkvi v duhovski poklic, je več kot razumljivo, da so zrastle med njimi socialni delavci, politik, združni voditelji. Če Cerkev tega ne bi dovolila, bi obsodila ljudstvo na krivično družbeno ureditev in posredno tudi na moralni propad. Ustanavljanje zadrug takrat v Slo-

veniji ni bilo manj apostolat kot je še danes gradnja bolnišnic v kakem misijonu. Dokler ni bilo razpoložljivih laikov, so tudi za to delo zagrabili kaplani. Če je res, da se jih nekateri stanovski bratje danes zaradi tega sramujejo, mi je to, katoliškemu laiku, težko razumeti.

Pri tem je treba poudariti, da se je z razmahom katoliških organizacij in predvsem orlovstva na Slovenskem pričela vztrajno manjšati potreba po delu duhovnikov na prosvetnem in političnem področju. Če bi razvoj potekal nemoteno, bi nekako na prelomu stoletja nastopajoče generacije katoliških laikov to delo prevzele že popolnoma na svoja ramena.

Da pa je v preteklosti ta ali oni duhovnik svoj položaj lahko izrabljal, je seveda mogoče, in ob poznanju človeške narave celo verjetno, kar pa ne opraviči splošne obsodbe. Sicer pa je odnos med Cerkvijo in oblastjo od Konstantinovih časov vedno pereče vprašanje, kot nam kaže tudi v sedanji slovenski Cerkvi primer škofa Grmiča.

Kar se medrevolucijske krivde tiče, pa jo je treba iskati predvsem med tistimi, ki so revolucijo zanetili. Odločitev za revolucijo med okupacijo je sprejela naša KP in s tem podredila, ne le narodove koristi, marveč njegovo preživetje interesom mednarodnega komunizma in Sovjetske zveze. Nihče ni prost napak in na-

silja med revolucijo. Toda predno je bila ustanovljena prva vaška straža, je pomorila partijska VOS že dolgo vrsto vernikov, duhovnikov pa tudi drugih zavednih rojakov. To je bil povod in vzrok žalostnih dogajanj, katerih posledice segajo do današnjih dni.

Iz teh razlogov je treba tudi odločno zavrnilo morda dobronamerne, a vendar neresnične trditve, da sta revolucije med nami krivi „obe strani“. To zveni morda „objektivno“ in „široko“, a enostavno ni res. Po taki poti se ne bomo prikopali do resnice, ki osvobaja. Brez dvoma drži, da nobena človeška resničnost ni črno-bela, vendar pa je za presojo medvojnih dogajanj treba skušati poznati dejstva in njih vzroke, dejanja in njih nagibe. Ločiti je treba predvsem med človeškimi napakami, bojznijo in slabostmi, katerih ni bila prosta nobena stran, pa med že omenjenimi načrtnimi odločitvami in doslednim izvajanjem teh načrtov, ki so bili v svojem bistvu zli. Le-ti so upravičeno izzvali odpor.

Če kak slovenski katoličan resnično misli, da je komunistični odnos do Cerkve in vere posledica neke krščanske „krivde“, ne pozna ne marksistične doktrine ne cerkvenega nauka ne slovenske in ne svetovne zgodovine, ne ve, kaj se dogaja po svetu, in črpa svoje poglede, vede ali nevede, le iz partijske propagande, in še to iz zastarelih virov.

Mi smo politična emigracija. Ali ni politična misel vse pre malo navzoča v članih naše skupnosti? Važno se zdi le versko, kulturno, prosvetno, šolsko, družabno življenje, ki je živo med nami. Vendar je politično zanimanje in delovanje tudi pomemben dejavnik polnega človeškega življenja. Kaj bi želeli kot načelnik SLS glede tega? Kaj naj bi vključevalo politično zanimanje in zavzemanje med nami, ki živimo že toliko let tako daleč od Slovenije?

Daleč od Slovenije živi le, kdor nanjo pozabi.

Glede političnega življenja pa moramo imeti pred očmi, da je najprej in predvsem „življenje“. Zato je prav, da je naša skupnost od vsega početka skušala zavarovati osnove slovenstva in krščanstva, ki so pogoj družinskega in narodnega življenja, s šolstvom ter verskim in kulturnim delom.

Kjer so postopali drugače in skrbeli le za politično dejavnost pa pozabili na temelje, nimajo danes ne enega ne drugega.

Res je sredi omenjene dejavnosti zanimanje za politično problematiko pri tem ali onem večasih obledelo, pa je v skupnosti vendarle krepko in živo.

Biti politični emigrant ni lahko. To zdrže ljudje, ki imajo pokončno hrbtenico in ki sprejemajo svoje zdomstvo kot prostovoljno žrtev iz solidarnosti do nesvobodnih rojakov doma ter kot nepret-

gan protest proti preteklemu in sedanjemu nasilstvu v domovini. Politični emigrant je, kdor živi v svobodi zato, da bi nekoč ves narod živel svobodno.

Ohranjanje, poglobljanje in širjenje političnih idealov svobode, suverenosti, demokracije, socialne pravičnosti in vzajemnosti ni nikdar lahka naloga, neizmerno težje pa jo je opravljati daleč od narodove glavnine. Vendar prepričanje, da smo del slovenskega naroda, ki ni nikdar sprejel totalitarnega sistema in ni zatajil slovenstva, je starim in mladim v bodrilo in ponos.

Kaj bi želel?

Da bi se mladi v domovini pa tudi med nami dokopali do zrelega gledanja na politično delo. Še vedno je namreč razširjeno mnenje, ki so ga pomagali utrjevati že pred desetletji prav ti, ki imajo danes v domovini politični monopol, da je politika nekaj „umazanega“. Vendar je politika taka, kakršen je tisti, ki se z njo ukvarja.

V tem pogledu je po besedah Leona XIII. cerkvena tradicija ja-

sna in nespremenjena od prvih stoletij krščanstva ter kaže na dolžnost vernikov, delovati zvesto in dosledno v javnem življenju (1). Sedanji sv. oče Janez Pavel II. pa poudarja v skladu s koncilom, da kristjanom ni mogoče služiti bližnjim in družbi, če se odpovedo političnemu delu in odgovornostim, ki so s tem v zvezi (2).

Kot znano, v domovini nekateri še danes pišejo in govorijo, da je „politika vlačuga“; v nasprotju z njo naj bi bilo tedaj za kristjana kar krepostno stati ob strani „čistih rok“. In vendar bo dobila politika spet svoje, večkrat po pravici izgubljeno dobro ime šele tedaj, ko se ji bodo posvetili ljudje, ki bodo gledali v njej predvsem službo bližnjim, in ki jim „skupno dobro“ ne bo prazna beseda.

Kristjani, ki se boje za svoje „čiste roke“, morda res ne bodo grešili ne z besedo ne z dejanjem, a kaj lahko da pri tem greše „per omissionem“, s pregreho opuščanja (3).

Sicer pa ali ne kaže ravno slovenska politična tradicija iz dobe pred revolucijo, da so se slovenski javni delavci za svoj narod

1) Prim. Leon XIII.: *Inmortale Dei*; 27.

2) Prim. Janez Pavel II.: *Christi fideles laici*; 42.

3) Prim. Janez Pavel II.: *Sollicitudo rei socialis*; 47.

prej izgarali, kakor pa od njega obogateli?

Pa še kaj drugega bi želel.

Da bi več rojakov v zdomstvu študiralo družbeno problematiko in razmišljalo o slovenski politični prihodnosti. Da bi imeli več kvalitetnih študij o potrebnih filozofskih osnovah in o pogojih za gospodarsko rast nastajajoče slovenske družbe pod vidikom krščanskega realizma. Da bi po vseh deželah sveta zdomci intenzivno gojili zveze s krajevnimi vodilnimi politiki in s sredstvi javnega obveščanja opozarjali na čase, ki prihajajo. Pa da bi vsi verni rojaki, kjerkoli žive, vsak dan molili za poglobitev in okrepitev življenja v našem narodu.

Seveda želim, kot si želimo vsi, da politična emigracija med Slovenci kmalu ne bi bila več potrebna.

Da kot gospodarstvenik pišete v svojih knjigah, mislim predvsem na „Pot iz socializma“ in na „Stebre vzajemnosti“, tudi o moralni, je razumljivo. Toda ali ni nenavadno, da kot politik govorite o molitvi? Ali ne zahajate s tem na drugo področje?

Poklicnih politikov v zdomstvu ni. Kot javni delavec pa bi rekel, da nimam najmanjšega namena deliti svojega življenja v različne „predele“. Prepričan sem, da je vredno in potrebno prositi božje pomoči za vse, kar nam je

pri srcu. Istočasno pa ne tratim časa s stvarmi, ki mi niso drage. Zato ne vidim med delom in molitvijo za narodno občestvo nasprotstva, marveč dopolnjevanje.

Vi ste spesnili pesem „Slovenija v svetu“, ki je nekakšna himna Slovencev zunaj Slovenije in zamejstva. „Slovenija, moj dom brez mej, ker nosim te s seboj, kjer rod je moj, kjer sin je tvoj, tam si, Slovenija!“ prepevamo za vami. Kaj vse naj pomeni in zajame ta naša Slovenija v svetu?

O tem sem prvič pisal pred več ko dvajsetimi leti. Pesem je nastala kasneje, ne le iz čustva, marveč tudi iz spoznanja, da je slovenstvo resničnost, ki presega meje slovenske zemlje.

V našem narodu je zakoreninjena miselnost, da pomeni izseljevanje v svet le tragično, torej neizogibno izgubo slovenske krvi in življenjske sile.

Res, izseljevanje je nekaj, kar globoko pretrese tako človeka, ki je primoran pretrgati del življenjskih vezi, kakor tudi tiste, ki ostanejo doma. Če je izseljevanje posledica gospodarskih razmer, gre za eno od socialnih krivic, če gre za politično emigracijo, gre za krivico druge vrste, ki pa prizadene skoraj v enaki meri vse narodno občestvo, čeprav nosijo vidno težo preskušnje predvsem tisti, ki so njene neposredne žrtve. Vsekakor je izseljevanje del

narodove skupne bolečine in predstavlja skupni problem.

Vendar že dejstvo, da je v zadnjem stoletju izseljevanje naša demografska konstanta, bi nam moralo dati misliti, da je v tem pojavu lahko ne le vir nesreče, marveč morda tudi nekak pričetek novih možnosti za narodno skupnost. Svoje misli in sile bi morali usmerjati v rast in v življenje ob upoštevanju celotne narodne danosti, ne pa v brezplodno tarnanje nad svojo majhnostjo in nad „usodo“ izseljevanja. Če je izseljevanje res del naše danosti, se moramo naučiti jadrati v slovenski smeri tudi z nasprotnimi vetrovi.

Zavest o resničnosti pa tudi o potencialni gospodarski in kulturni moči Slovenije v svetu je bolj potrebna narodovi glavnini kakor izseljenim rojakom. Če hočemo, da bo ves svet postal oder slovenskega dogajanja, se moramo Slovenci navaditi, da gledamo na svoje narodno občestvo pod vidikom celotnosti, brez ozira na kraj bivanja. Gospodarstvo in politika v

domovini morata upoštevati Slovenijo v svetu kot živ del naroda in ne le kot priložnostni vir za dosego tuje valute v obliki izseljenskih prigaranih prihrankov.

Šele ko bodo vsi rojaki čutili in priznali Slovence v svetu, pod okriljem slovenske zakonodaje, kot del naroda s posebno nalogo, bo „izseljenska nedelja“ prenehala biti dan žalovanja in se spremenila v dan samozavesti.

Kot vidite, pojem Slovenije v svetu presega po času in obsegu poslanstvo politične emigracije. Verjetno pa je, da bi se brez politične emigracije do pojma izventeritorialne narodnosti dokopali kasneje. Seveda pa ostaja zamisel Slovenije v svetu neizvedljiva, dokler ni v domovini politične svobode.

Le v svobodnih odnosih ter ob skupnih vrednotah je mogoče doseči tisto zaupanje, na katerem lahko sloni nevidni most med vsemi deli Slovenije.

Ali se vam ne zdi, da danes, ko so oči rojakov obrnjene v ustvarjanje Zveze evropskih držav in v potrebo notranje preosnove, ni primeren trenutek za razpravljanje o Sloveniji v svetu?

Naj odgovorim s svetopisemsko mislijo, ki jo navajam po spominu: „To je treba storiti in drugega ne opustiti...“ Zgodovinske priložnosti je treba izrabiti, kadar so za to dani pogoji, ne kadar se nam zdi. Ne gre namreč za bi-

rokratske, temveč za življenjske odločitve. To drži tako za Slovenijo doma kakor za Slovenijo v svetu. Obe zamisli je mogoče izvesti le, če se narod — svoboden in samozavesten — zave pravega zgodovinskega trenutka ter se ne boji vzeti svoje usode v svoje roke.

Pred kratkim so v Sloveniji osnovali Krščansko socialno gibanje. Imena SLS so se namenoma izoglni, češ da ta obstaja še naprej v emigraciji. Kako sodite glede te politične ustanove?

Pravo vsebino omenjenega gibanja, kakor vseh podobnih gibanj in zvez v Slovenji, bo pokazal čas. Zdi se mi, da ne bi bilo odgovorno vnaprej presojati nekaj, kar trudoma nastaja. Metoda vključevanja teh pluralističnih poskusov v „Socialistično zvezo delovnega ljudstva“ ali v kakršnokoli podobno krovno organizacijo je seveda v bistvu nedemokratična. Razumljivo pa je, da poskuša vsakdo iskati poti iz štiridesetletnega totalitarizma po svoji presoji in vesti.

Koliko bo v prihodnosti še pomenila Kocbekova politična dediščina, za katero se zdi, da jo nekateri žele ohranjati v okrilju omenjenega Krščansko socialnega gibanja, je zelo vprašljivo.

Mnenje pa, ki sem ga tudi sam bral, da se izogibajo doma imena SLS, češ da ta deluje v emigraciji, razkriva, do kake mere novi

slovenski demokrati žal ne razumejo rojakov, ki ohranjajo slovensko demokratično tradicijo skozi več kot štiri desetletja v tujini in to na različnih zemljepisnih širinah, ne le sredi vzornih demokratičnih razmer, marveč ponekod tudi v dobah političnih diktatur in anarhije.

Ali ni mogoče, da se v domovini izogibajo imena SLS predvsem zato, da jim ne bi mogli očitati kakih napak iz preteklosti? V tem primeru, kako gledate na obstoj stranke v zdomstvu?

Nimam najmanjšega dvoma, kam bi se nagnila tehtnica, če bi dajali nanjo napake in dosežke katoliškega političnega dela do druge svetovne vojne in še med njo.

Kakšni pa so nagibi posameznih rojakov doma, da ne uporabljajo kljub istemu svetovnemu nazoru in skupnim koreninam njenega imena, bi morali vprašati vsakega od njih posamič. Razlogi bi bili morda različni, a mislim, da gre predvsem za previdnost. Razmere so še vedno polne negotovosti. Tudi ob tako razglašani demokratizaciji vsakdo ve, da so vse niti popolne oblasti še vedno v isti pesti.

Tak položaj zahteva civilnega poguma in politične modrosti, to je dveh kreposti, ki se razvijata ob jasnem razumevanju preteklosti, trezni presoji sedanjosti in ob globokem poznanju vrednot, kate-

re nameravajo člani gibanja ponovno vpeljati v slovensko javno življenje.

Kar se tiče ohranjanja SLS v zdomstvu pa je, upam, jasno, da tega ne delamo z namenom, da bi se na Bcg ve kakšen način z njo okoristili. Stranka je last naroda in njemu je namenjena. Komaj bo v Sloveniji toliko politične svobode, da bo mogoče organizirati resnično neodvisno stranko s samostojnim programom, bo treba prenesti SLS, po demokratičnem postopku v domovino. Rojaki naj tedaj svobodno odločajo o njeni vlogi.

Prepričan sem, da je znak politične zrelosti graditi sodobnost in novost na podlagi tradicije. Vsakokratni generacijski poskusi. Pričenjati na novo se ena od poti do zmede in zaostalosti. Zato sem mnenja, da lahko skoraj stoletna tradicija SLS in njena včlanjenost v mednarodni zvezi Krščansko demokratskih in Ljudskih strank slovenski stvari le koristi.

Omenili ste Kocbekovo dediščino, kaj sodite o Kocbeku kot politiku?

Zdi se mi dober pesnik, kot politik pa nerazumljivo lahkoveren. Z dolomitsko izjavo je konec njegove politične iluzije, z razsulom marksizma pa tudi njegovega mita.

Kako presoimate dogajanja v Sloveniji in Jugoslaviji? Vam doseđani proces budi upanje na resnično demokratizacijo?

Če smo gojili upanje skozi skoraj pol stoletja, kako ne bi upali zdaj!

Letošnja Majska deklaracija in junijski spomin ob lipi sprave na Žalah, na primer, sta resnični znamenji časa. Tak vzpon narodne in demokratske zavesti se je zdel še ne dolgo tega nekaj nemogočega, a smo vendarle skozi leta in leta trdno zaupali, da pride dan...

Vendar to ne pomeni, da bi verjel v jugoslovansko demokratizacijo brez ovir pa tudi brez trdih naporov. Kitajski pregovor pravi, da „kdor zajezdi tigra, ne more z njega...“ Poljska, Madžarska, Baltske republike, Ukrajina, celotna Sovjetska zveza ter vsa komunistična Azija, podobno kot Jugoslavija, stoje pred vprašanjem, kako razjahati totalitarnega tigra.

Poskusi bodo verjetno različni, hitrost razvoja tudi, predvsem pa bo lahko različna cena, ki jo bodo morali plačati narodi za svojo svobodo.

Upajmo, da vsaj od Slovencev,

ki smo plačali izreden krvni in moralni davek, ko smo tigra zajahal, ta žalostni eksperiment ne bo zahteval ponovno podobne cene. Vendar brez pripravljenosti na trde preskušnje in tudi na žrtve ni mogoče pričakovati sprememb, ki bi bile narodu v prid.

Kot pravite, vre po vseh komunističnih deželah. Ali se to dogaja predvsem zavoljo gospodarskega poloma marksizma? Kaj lahko predvidevamo?

Ni tako gotovo, da je le zavožen gospodarstvo vzrok vsestranskega vrenja v deželah, ki prenašajo komunistično totalitarnost. Marksizem, ki so ga v preteklosti mnogi sprejemali kot nekako vero, se je izkazal za to, kar je bil od vsega početka: filozofska zmošta in družbena utopija.

Gospodarski polom je verjetno povod sedanjega razočaranja. Vzroki pa so globlji. Če bi recimo SZ dosegla s pomočjo tujih kapitalov nov gospodarski vzpon, bi bilo nezadovoljstvo za nekaj časa potlačeno, ljudje bi bili za čas podkupljeni. A do izbruha bi prišlo slej ali prej. Narodnost, vera, kultura, skratka vrednote, ki presegajo področje koristi, so človeku tako potrebne kot kruh. Goji pa jih lahko le svobodna in odgovorna oseba. To pa je bistveno več kot lahko priložnostno dovoli kaka „notranja uprava“.

Seveda pa je težko pričakova-

ti, da bi mreža koristi, ki jih ustvari vsak totalitarni sistem, popustila, ne da bi člani „nomenklature“ poskušali braniti svoje privilegije. Dokler KP še upa, da bo z malo „kozmetike“ — kot pravi nekdo doma — ustvarila sistem, ki bi mogel potolažiti razburjene duhove, pa ji ohraniti politični monopol, si lahko privoščijo marsikako popustljivost ali idejno nedoslednost. „Il gattopardo“ je zvrst, ki se odlično razvija po vseh deželah sveta.

Vendar vsaka zverina pokaže zobe, če vidi, da ni druge rešitve.

Ko se drugod že postopoma rešujejo komunizma, saj so se na lastni koži prepričali o njegovi neustreznosti na vseh življenjskih področjih, je pa v Južni Ameriki zaradi neurejenih gospodarskih in socialnih razmer še vedno skušnjava in nevarnost. Kaj se vam zdi?

Ni skrivnost, da je Južna Amerika v idejnem, političnem in gospodarskem razvoju navadno desetletje ali dve za Evropo. To priznavajo tudi tukajšnji sociologi. Mnenja pa se dele glede vzrokov zastanka, ki se po nekaterih deželah te velike celine zadnje čase komaj opazno manjša.

Verjetno je delni vzrok takega stanja na celini želja, obogateti brez navora. V prvih stoletjih niso prihajali ljudje v tukajšnjo divjino iskati zemlje, temveč za-

kladov. Želja po hitrem bogastvu je bila vkoreninjena že med prvimi iskalci srebra in zlata, pa tudi med prekomorskimi trgovci, ki so bili, na primer v Buenos Airesu, skraja navadno tudi tiho-tapci. Tako mišljenje lahko predstavlja neko osnovo za razne sodobne „populizme“, ki obljublja-jo, če že ne raja na zemlji, pa vsaj izobilje na lahek način. Ven-dar je treba upoštevati, da je vsaj v Argentini isto ljudstvo z dobro vlado in razgledano vodilno plast-jo dosegalo, skozi pol stoletja po letu 1890, zavidljivo kulturno in gospodarsko višino.

Pri sedanji idejni zaostalosti ni-so brez krivde evropski intelek-tualci, predvsem izredno vplivni francoski levičarji, ki bi radi po-magali uresničiti socialistično u-topijo v latinski Ameriki, potem ko so končno spoznali, da je za „razvito Evropo“ tak model ne-sprejemljiv. Njihov vpliv na tu-kajšnjih univerzah je pričel del-no plahneti šele pred kratkim.

Poleg tega se je v prejšnjem stoletju v teh deželah zelo zako-reninil mit revolucije. Ponekod se ga še danes oklepajo tako mase kakor voditelji. V njej gledajo ča-robno besedo, ki naj bi spremenila svet. Medtem pa je svet že spoznal, da pomeni revolucija prej zastoj kakor napredek.

Vsekakor tudi na tej celini ni mogoče govoriti o kakih „zgodovinskih nujnostih“.

Pokoncilska Cerkev poudarja, da se ne more in ne mara poisto-vetiti z nobeno konkretno druž-beno ureditvijo, da pa sme in mo-ra izreči etično sodbo, ko gre za kršitev osnovnih človekovih pra-vic v sleherni družbeni ureditvi. To „politično“ poslanstvo dejan-sko vrši že nad sto let s svojim sodobnim socialnim naukom.

Katere idejne silnice vsebuje ta doktrina, poleg nauka o človeko-vem dostojanstvu, o njegovih ne-odtujljivih pravicah, o socialni pravičnosti, o osebni svobodi in odgovornosti, o enakopravnosti vseh občanov pred zakonom in o nujnosti, da vsi državljani sode-lujejo pri političnem odločanju, da so tako tudi vsi deležni dose-žene blaginje v svoji deželi?

Z vprašanjem, ki že samo tako jasno opiše Cerkven družbeni nauk, ste me spravili pred nalogo, opredeliti v nekaj besedah tisto, kar se mi zdi za ta nauk v dana-šnjih razmerah bistveno.

V okviru take omejitve bi de-jal, da sloni vsa teža krščanskih družbenih odnosov na družini, pravična družbena ureditev pa na vzajemnosti. Če se vprašamo, kaj daje trdnost družini in kaj je bi-stvo vzajemnosti, bomo kmalu spo-znali, da gre za isto veliko kre-post o kateri vemo, da je edina, ki ne mine.

Pogovarjal se je
Jože Škerbec

Kaj grozi uničiti in kaj lahko reši slovenski narod

(Predavanje dr. Rudija Koncilija na Slovenskem dnevu v Bedfordu v Angliji 28. maja 1989)

„Bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da so milozvočnejši in bolj pripravljeni za vsakdanjo rabo — ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkavanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo, ter se ozrejo na čudežno deželo pod seboj.“ (Ivan Cankar, Kurent, v: ZD XVIII, 62-63). Za to čudežno deželo, Slovenijo, in praznično govoricco, slovenski jezik, je prav, da smo Bogu iz srca hvaležni in da se vsi Slovenci, tako v domovini kakor na tujem čutimo živo odgovorne za nadaljnji obstanek in razvoj slovenskega naroda.

Ker je naš slovenski narod majhen, se namreč v vsakem obdobju znova upravičeno bojimo, ali bomo preživel, ali bo, recimo, čez sto let na naših tleh še zvenela slovenska praznična govoricca. Tudi pred Bogom smo dolžni, da se o tem vprašujemo in da po svojih spoznanjih za nadaljnji obstanek slovenskega naroda tudi delujemo.

Natanko pred osemdesetimi leti se je Ivan Cankar o tem vpraševal takole: „Dolgo si trpel, ti sužni narod, stanovitno si nosil svoj križ; tudi Kristus sam se je zgrudil na klancu; on sam, ki je bil rojen za posodo trpljenja, je zajokal na križu. Kaj nisi tudi tebi že dnevi šteti; kaj ni morda že blizu tista grenka ura, ko boš zaklical proti nebu: „Moj Bog, zakaj si me zapustil?“ Ali bi človek zajokal, ali bi hvalil Boga, da je že konec te žalosti polne tisočletne križeve poti, da je že blizu Golgota, že blizu ura tretja?“ (Prav tam, 84).

Tedaj, pet let pred začetkom prve svetovne vojne, se je Cankar upravičeno tresel za obstanek svojega naroda. V Ljubljani je bilo tedaj 15% stalnega prebivalstva nemškega. Ljubljanskim Nemcem je sam cesar Franc Jožef plačal zidavo posebnega nemškega gledališča, ki je danes ljubljanska Drama. Da se tedanji Cankarjev strah za obstanek slovenskega naroda ni uresničil, imata največ zaslug dr. Janez Ev. Krek in ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Krek z izrednim socialnim in gospodarskim dvigom Slovenije in z združitvijo vseh različno mislečih Slovencev ob Majniški deklaraciji 1917, škof Jeglič pa z deklaracijskim gibanjem, ki je zajelo

ves slovenski narod ter južne narode, kar je najodločilnejše pripomoglo k nastanku države Jugoslavije. Tedaj je bilo to odločilnega pomena za to, da se ni celoten slovenski narod potopil v nemštvo do te mere, do katere so se do današnjega dne že potopili Slovenci na Koroškem.

In kakšne so naše skrbi za obstanek slovenskega naroda danes?

Danes ogroža obstoj slovenskega naroda vse tisto, kar deluje zoper njegovo suverenost, ter vse, kar ga spravlja v moralno krizo, ki je temelj vseh ostalih kriz. Pokončevanje narodne suverenosti kvari narodno zavest, moralna kriza pa narod naravnost fizično uničuje.

1. OGROŽENOST SUVERENOSTI SLOVENSKEGA NARODA IN MOŽNOSTI REŠITVE IZ NJE

Na drugem slovenskem kulturnem plenumu v Cankarjevem domu v Ljubljani 15. in 16. novembra 1988 smo prišli do soglasja, da je danes ogrožena suverenost slovenskega naroda. Če na vprašanje pogledamo globlje, ugotovimo, da je suverenost naroda možna samo tedaj, kadar so suvereni posamezni člani naroda. To pa pomeni: kadar ti uživajo človeške pravice, svobodo izpovedovanja vere in kadar lahko svobodno sodločajo o življenju svojega naroda. Kadar ta suverenost posameznika ni uresničena, tudi suverenost naroda ni mogoča. Kolikor pa je narod žrtev manipulacije, toliko je ogrožen njegov obstanek.

Postavljajo se nam torej tri vprašanja:

- a) Katere človekove pravice so kršene v Sloveniji danes?
- b) Kako je kršena svoboda izpovedovanja vere v Sloveniji danes?
- c) Kako je kršena svoboda sodločanja o življenju naroda?

a) Katere človekove pravice so kršene v Sloveniji danes?

— Slovenskemu narodu se krati pravica do samoodločbe.

— Zveza komunistov si še naprej pridržuje oblast in privilegiran položaj ter s pritiskom onemogoča samostojnost na novo nastajajočim političnim formacijam.

— Vladajo nam mandatarji brez mandata, kajti ni jih pooblastilo ljudstvo.

— Ni svobodnih volitev, na katerih bi mogli dejansko politično pluralistično sodločati vsi.

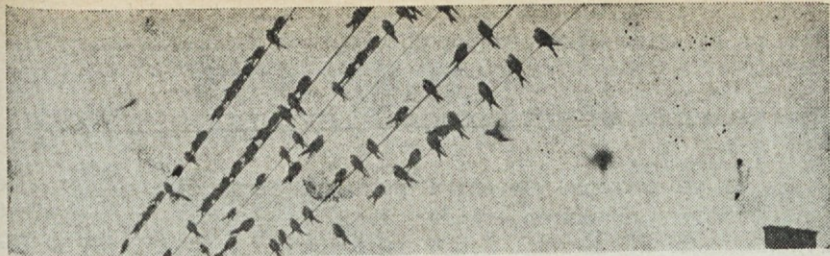
— Partija na umeten način oživlja kult nekaterih političnih osebnosti.

- Oblast ne upošteva ugovora vesti.
- Ne dopušča civilnega služenja vojaškega roka.
- Sodstvo ni samostojno, ampak v njem odloča politika, partija.
- Zato živimo v brezpravni državi, kjer so možni krivični sodni procesi, do katerih tudi dejansko prihaja
- Pri tem prihaja do zapostavljanja samega narodnega jezika na domačih tleh.
- Celotno krivično ureditev država ščiti z represijo.
- Oblast ne kaže obžalovanja nad zlom, ki ga je zagrešila v času stalinizma, in obstoji zlasti v naslednjih dejstvih:
  - v mučenju in umoru mnogih tisočev razoroženih domobrancev in drugih ljudi ob koncu druge svetovne vojne;
  - v obupnem izžemanju in zatiranju slovenskih kmetov v letih po vojni;
  - v obsodbah polovice slovenskih duhovnikov, ki niso bežali;
  - v zažigu ljubljanskega škofa Antona Vovka.
- Oblast ohranja monopoliziran šolski sistem, ki popredmetuje tako učitelje kot učence.
- Oblast zapostavlja pomen kulture in kulturnikov ter za kulturo in umetnost odmerja veliko premalo denarnih sredstev.
- Zavestno razgrajuje družino kot element individualizacije. S celodnevno šolo otroke vzame staršem in jih potegne pod svoj pretežni vpliv.
- Oblast je v represivnem odnosu do znanstvenega potenciala.
- Zaposlene ženske nosijo največji delež proizvodnje, a so slabše plačane. In še družina je pretežen del dneva prikrajšana za mater. (Prim. France Bučar: Usodne odločitve, Ljubljana 1989.)

b) Kako je kršena svoboda izpovedovanja vere v Sloveniji danes?

Oblast še naprej nasprotuje Cerkvi in vernikom na naslednje načine:

- Zavlačuje z dovoljenji za gradnjo cerkva.
- Državni tisk še vedno občasno napada Cerkev in njene predstavnike.
- Prva dva zvezka Enciklopedije Slovenije, ki sta doslej izšla, razlagata verske pojme potvorjeno ali v smislu protestantizma.
- Delovanje cerkvenega karitasa država omejuje zgolj na področje znotraj Cerkev.
- Še vedno ni rednih verskih oddaj na radiu in TV.
- Še vedno ni po vseh domovih za ostarele dovoljeno maševati.

- Verniki nimajo dostopa do služb v vrhovnih oblasti.
- Tudi med ostalimi službami so take, do katerih verniki nimajo dostopa.
- Verniki tudi nimajo dostopa do višjih mest v armadi.
- Vojakom ni omogočeno opravljati verskih dolžnosti.
- Šola vzgaja mladino ateistično zoper voljo staršev.
- Pritiski, ki povzročajo v vernikih strah, še vedno niso povsod odnehali.
- Na delovnih mestih so dostikrat verniki postavljeni v položaj izvrševalcev odločitev, ki so bile sprejete v gremijih, kjer vernikov ni.
- V določenih primerih izvrševanje takih odločitev izrecno nasprotuje krščanski morali, npr.: zdravnik-ginekolog mora izvrševati umore nerojenih otrok.
- Svojcem mnogih tisočev po končani vojni brez sodbe likvidiranih ljudi še danes ni dovoljeno urediti njihove grobove in jih opremiti s spomeniki, kaj šele s krščanskimi oznakami in napisi.
- Otrok pred rojstvom je izpostavljen na milost in nemilost tistim, ki mu strežejo po življenju. Vernikom ni mogoče vplivati na zakonodajo.

Mnogo je torej dokazov, da oblast krši mnogo človekovih pravic in vernike še vedno drži na drugorazrednem položaju.

c) Kako je kršena svoboda soodločanja o življenju naroda

Enostrankarski komunistični sistem je oblastno zatrl in onemogočil vse drugače politično misleče in jim vsa desetletja po vojni vsiljeval svoje lastne odločitve. Zato ves ta čas ni bilo javne politične kontrole nad nosilci odločanja in nad silami vladanja. Tak družbenopolitični sistem se je izkazal v celoti za neučinkovitega.

Tudi danes, ko je nastala cela vrsta novih alternativnih političnih skupin, nobena od teh ne more biti samostojna, ampak so vse

obvezno vključene v Socialistično zvezo delovnega ljudstva (SZDL), s tem pa so avtomatsko pod popolno kontrolo Zveze komunistov

KAKO IZBORITI SUVERENOST SLOVENSKEMU NARODU

Za to se zavzema slovenska politična alternativa, ki je sicer razdeljena na več skupin, vendar imajo te mnogo skupnega. Zato navadno nastopajo skupaj. Želijo ustvariti in razviti sistem političnega pluralizma, primeren Evropi: s parlamentarno demokracijo, s svobodnimi volitvami, z zdravo tržno ekonomijo, z možnostjo zasebnih iniciativ, s pravno državo, s spoštovanjem človekovih pravic in svobod, z dejanskim demokratičnim državnim redom. Želijo se približati in pridružiti evropski skupnosti.

V tej perspektivi konkretnega delovanja so že nekaj zadnjih let nastajale pobude, gibanja, zahteve: gibanje za civilno družbo, mirovno gibanje, gibanje za zaščito okolja in narave, gibanje nove duhovnosti, gibanje za pravično sodstvo, gibanje za civilno službo vojaškega roka. Zveza socialistične mladine se je bistveno preokrenila v odločno kritično in reformistično organizacijo z revijo Mladina, ki radikalno razkrinkava vse politične tabuje. Izredno pomembno delo je izvršila Nova revija. Intelektualci pri Novi reviji so prvi začeli teoretično in praktično snovati zamisli za nove politične stranke. Veliko zaslug za razširitev političnega prostora ima Društvo slovenskih pisateljev in prav tako slovenski Pen klub.

Alternativni Odbor za zaščito človekovih pravic ima okrog 100.000 pcsameznih in več od 1.000 kolektivnih članov. V demonstracijah tega odbora je sodelovalo skupaj 70.000 ljudi. Z zadnjo — prepovedano — demonstracijo, ki so jo potem kljub prepovedi izvedli kot razširjeni občni zbor vseh alternativnih političnih organizacij, pa 80.000.

V zadnjih mesecih je v Sloveniji nastala vrsta novih političnih organizacij: Slovenska kmečka zveza, Slovenska demokratična zveza, Socialdemokratska zveza Slovenije, Krščansko socialno gibanje. Vse te skupine imajo dokaj podobne programe. Pod pritiskom oblasti pa morajo obvezno vse biti vključene v SZDL. To pa pomeni, da ima še vedno Zveza komunistov v rokah vso oblast in patronat nad celotnim političnim dogajanjem.

Slovenskemu gospodarstvu je jasno, da mora obvezno stopiti na pot tržnega gospodarstva. Do tega pa lahko privede samo dejanska politična demokracija. Njo pa je mogoče uresničiti samo z zamenjavo sedanjega političnega sistema (Prim. Ivan Urbančič, Sloven-

ske predstave o političnem redu v Jugoslaviji, v: Nova revija 1989, 83-84, marec-april, 582-583).

Zveza komunistov Srbije s svojim nacionalnim voditeljem Slobodanom Miloševićem v zadnjem letu izredno agresivno nastopa s svojimi velikosrbskimi načrti. Podredila si je takorekoč zvezno oblast in z njeno vojsko in policijo nasilno ustavno poenotila Srbijo tako, da si je popolnoma podredila Vojvodino in Kosovo, za svoja satelita je uspela pridobiti tudi Črno goro in Makedonijo. Ves čas pa kaže tudi brutalno težnjo po ukrotitvi Slovenije in s tem vse Jugoslavije. Slovensko politično vodstvo se temu upira, vendar ne radikalno. Obnaša se zelo popustljivo. Zato se za rešitev slovenske suverenosti in pravzaprav šele za njeno uresničitev čutijo zadolžene alternativne politične skupine.

MAJNIŠKA DEKLARACIJA 1989

Te skupine so 8. maja 1989 objavile Majniško deklaracijo 1989, ki jo sedaj podpisujemo po vsej Sloveniji. Glasi se:

„Nesporazumi, provokacije in tudi odkrite sovražnosti, ki jih danes doživljajo Slovenci v Jugoslaviji, nas prepričujejo o prelomnosti sedanjega zgodovinskega trenutka in nas obvezujejo, da v jasni obliki izrečemo svojo voljo, iz katere sledijo dejanja v prihodnosti.

Podpisniki te listine izjavljamo in sporočamo:

1. Da hočemo živeti v suvereni državi slovenskega naroda;
2. Kot suverena država bomo samostojno odločali o povezavah z

južnoslovanskimi in drugimi narodi v okviru prenovljene Evrope.

3. Glede na zgodovnska prizadevanja slovenskega naroda za politično samostojnost je slovenska država lahko utemeljena le na:

- spoštovanju človekovih pravic in svoboščin,
- demokraciji, ki vključuje politični pluralizem,
- družbeni ureditvi, ki bo zagotavljala duhovno in gmotno blaginjo v skladu z naravnimi danostmi in v skladu s človeškimi zmožnostmi državljanov Slovenije.

Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratična zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno gibanje, Socialdemokratska zveza Slovenije, 8. maja 1989.“

Torej hoče slovenski narod sam odločati o tem, ali bo še naprej ostal v Jugoslaviji ali ne. Biti hoče suveren narod.

Cerkev vse to dogajanje spremlja s simpatijo. Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski pokrajinski škofovski konferenci že dalj časa objavlja svoja stališča k posameznim pomembnejšim političnim dogodkom in problemom. Enoumno se zavzema za prodor političnega pluralizma, demokracije, narodne suverenosti zoper centralistični unitarizem ter za uveljavitev vseh človekovih pravic.

Vendar pa Cerkev noče biti kreator dnevne politike, pač pa proti daje etična pojasnila in pobude.

Pred kratkim je bilo ustanovljeno tudi politično gibanje s krščanskim imenom: Slovensko krščansko socialno gibanje. To gibanje ni v ničemer podrejeno cerkvenemu vodstvu. Politika je avtonomno področje laikov, pravtako krščanskih laikov, kar jim Cerkev priznava. Svetovna Cerkev je to izrazila na drugem vatikanskem koncilu. Zato tudi slovensko cerkveno vodstvo ostaja v distanci od vseh političnih skupin. Krščanska politična skupina zato v cerkvenem vodstvu ni privilegirana. Slovenski krščanski laiki so namreč vključeni že v vse različne alternativne politične organizacije. To je stvar njihovega svobodnega odločanja. V več alternativnih političnih skupinah imajo krščanski laiki visoke položaje. Tako je živo angažiran kristjan Ivan Oman, predsednik Slovenske kmečke zveze. In pravtako predsednik Sveta Slovenske demokratične zveze prof. dr. Franče Bučar.

Osnovni razlog za ustanovitev posebne krščanske politične skupine je dejstvo, da se gotovo nobena druga skupina ne bo popolnoma

radikalno zavzemala za vsa krščanska etična načela v družbenem življenju. Zato mora biti prav to poslanstvo za krščansko politično skupino osnovno.

Pred drugo svetovno vojno so bile različne krščanske politične skupine med seboj v hudih sporih. Danes pa so že spet kristjani raztreseni po vseh alternativnih političnih skupinah. Za cerkveno vodstvo to pomeni posebno nalogo. In pravtako za vsako posamezno cerkveno občestvo. Cerkev mora in bo morala vedno bolj zedinjati med seboj kristjane najrazličnejših političnih opredelitev v eno krščansko versko občestvo, v katerem se bodo vsi počutili enake in enako-pravne, zedinjene v medsebojni krščanski ljubezni, čeprav politično mislijo različno.

Tako bo Cerkev združevalna duhovna sila družbenega življenja, ki bo kar največ pripomogla k suverenosti posameznika in vsega slovenskega naroda in mu s tem zagotavljala nadaljnji obstoj.

MORALNA KRIZA PRETI FIZIČNO UNIČITI SLOVENSKI NAROD — KAKO GA REŠITI

Najhujša moralna okvara, ki jo je komunistični režim povzročil v slovenskem narodu v desetletjih po vojni, je strah, ki je prepojil jedro človeka in človeško osebo razpolovil v en del za javno sfero življenja in drug del za privatno sfero življenja. Javna sfera je bila ateistična, privatna pa pri mnogih ljudeh religiozna. Še danes so verni ljudje, za katere okolica v službi ne ve, da so verni. Ves čas po vojni je Cerkev vzgajala ljudi, da si ne smejo pustiti razklati svoje osebnosti in da je treba pred vsemi iskreno priznavati svoje prepričanje. Na teoloških predavanjih za študente in izobražence smo že pred osemnajstimi leti začeli govoriti kritično o družbenopolitičnem dogajanju. Vsako leto sem se moral kot organizator in urednik pogovarjati z oblastmi glede natisa teh predavanj v knjižici. Toda ljudje so se ob tem živo prebujali. Omogočili smo jim, da so nam v dvorani na lističih anonimno postavljali vprašanja. In prav zaradi tega bosta kmalu potekli že dve desetletji od začetka alternativnih družbenih razmišljanj, povezanih s krščansko vero in katoliško Cerkvijo. Komunisti so nam očitali, da se pogovarjamo „za družbenim plotom“. vendar smo se še naprej pogovarjali.

Katoliška Cerkev v Sloveniji se danes lahko veseli, da ima njen dolgotrajni boj zoper strah v tej družbi danes že veliko število somišljenikov in soborcev v slovenski politični alternativni. Veliko lju-

dj že je danes, ki se počutijo svobodne in javno povedo, kaj so, kaj mislijo, kaj hočejo. V tem dejstvu vidim moralni dvig naroda, ki ga je treba čim bolj razviti.

Moralni dvig naroda lahko vidimo tudi v tem, da se veliko število ljudi javno zavzema za človekove pravice. Doslej se je skupaj 80.000 ljudi pridružilo javnim demonstracijam za spoštovanje človekovih pravic v družbi. Izjavo zoper poseg vojske in policije na Kosovu in za spoštovanje človekovih pravic v Jugoslaviji pa je podpisalo več kot polovica Slovencev.

Slovenija ima še danes pozitivno gospodarsko bilanco. Edina od jugoslovanskih republik in pokrajin. Hrvat dr. Zvonko Lerotić to uspešnost Slovencev razlaga z naslednjimi lastnostmi Slovencev: odgovornostjo, delovnimi navadami, sposobnostjo, proizvodnostjo, koncentracijo, racionalnostjo, ukoreninjenostjo v evropski kulturi in civilizacijsko distanco v odnosu do manj sposobnih (Prim. Naši razgledi, 12. 2. 1988.).

Vendar pa na žalost v Sloveniji prav tako deluje smrtno nevarno moralno razdejanje, ki preti kar uničiti slovenski narod. Tri vnebovpijoče temeljne moralne okvare grozijo danes uničiti slovenski narod: ubijanje nerojenih otrok, razdiranje zakonov in samomori.

1. PRENEHATI JE TREBA POBIJATI NEROJENE OTROKE

Letopisi Zavoda za zdravstveno varstvo SR Slovenije objavljajo srhljive številke, ki kažejo, kako slovenski starši vedno pogosteje zapadajo grehu umora nerojenega otroka. Pred popolno sprostitevjo zakonodaje glede tega umora v letu 1977 je bilo približno polovico manj umorov nerojenega otroka kot rojstev. Leta 1987 pa je bilo ob okrog 26.000 rojstvih kar okrog 23.000 umorov nerojenih.

V Sloveniji se danes javno zgražamo nad stalinističnim pomorom razoroženih domobrancev brez sodbe leta 1945. Vendar je bilo njihovo število manjše od današnjega števila v enem letu pomorjenih nerojenih nedolžnih otročičkov. Tako slovenski narod danes izvršuje strašni krvavi zločin nad lastnim zarodom. In ta zločin staršev nad njihovimi lastnimi otroki se vedno bolj stopnjuje. Kazen za ta zločin bo neizogibna. Vsak grešnik bo moral sam preživljati dramo pekla v svoji duši. Slovenski narod pa po zmanjšujočem se številu živorojenih otrok vidno leze v narodno smrt. Tako se od leta 1979 dalje neprekinjeno zmanjšuje število živorojenih otrok. V letih

od 1976 do 1980 je bilo vsako leto približno 30.000 rojstev. Od leta 1980 dalje pa število rojstev pade vsako leto za 1.000.

Starši, Bog z ljubeznijo po vas ustvarja nove ljudi. Sodelujte z Njim z vašo ljubeznijo. Takoj prenehajte ubijati svoje nerojene otroke. Premagajte skušnjavo po zgolj materialnem ugodju. Molite za velikodušnost, za ljubezen, za otroke. Posnemajte Boga, ki nas je ljubil pred začetkom sveta. Tako tudi vi ljubite svoje otroke že pred njihovim spočetjem in pred njihovim rojstvom. Kadar vam je težko, radi glejte na Križ in po Jezusovem zgledu svoje trpljenje preustvarjajte v ljubezen, s tem, da ga darujete za svoje otroke.

Tisti starši, ki so zagrešili greh umora nerojenega otroka, pa ga resnično obžalujejo, navadno v skesanosti in ljubezni v Bogu prosijo svojega nedolžnega mučenčka za odpuščanje in sklenejo, da bodo namesto njega dali življenje novemu otroku ali dvema novima otrokoma za enega umorjenega. Obžalovanje in zakrament sprave namreč zahteva tudi spreobrnjenje.

Bog je Ljubezen. Zato je ljudi tako ustvaril, da naj bi bili spočeti v ljubezni, rojeni v ljubezni, vzgajani v ljubezni, zemeljsko življenje naj bi preživeli v ljubezni in prek vrat smrti stopili v večno kraljestvo popolne Ljubezni v Bogu in med seboj. S tem božjim načrtom odločno sodelujmo in bomo rešeni. In rešen bo naš slovenski narod.

2. V ISTEM DUHU JE TREBA ZAUSTAVITI LOČEVANJE ZAKONOV

Na Slovenskem se civilno loči 35% zakonskih parov. Torej več kot ena tretjina. Kjer se ruši družina, tam se ruši narod. Za rešitev današnje slovenske družine in s tem naroda je izrednega pomena obnova verskega življenja v družini: z vsakdanjo skupno družinsko molitvijo, medsebojnim odpuščanjem, redno udeležbo pri nedeljski sveti maši, s spontanimi verskimi pogovorji med člani družine ter medsebojnim spodbujanjem za krščansko življenje.

3. ZAUSTAVITI JE TREBA PLAZ SAMOMOROV

Grozljivo je dejstvo, da povprečno 700 Slovencev na leto naredi samomor, torej povprečno dva na dan, čeprav približno 600 samomorilcev na leto bližnji rešijo. Samomor je po svojem bistvu ateisti-

stično dejanje, ki računa z uničenjem in ne z večnim življenjem. Anketa je pokazala, da je med 21. in 50. letom 35% Slovencev nagnjenih k samomorilnim mislim. Če bi ljudem uspelo odstraniti samomorilne misli, bi preprečili tudi samomore. Treba se je torej truditi za nesebično ljubezen do bližnjega. Molitev in opravljanje dobrih del za druge ter vsakdanje odpuščanje tudi najhujših krivic bo prav gotovo zmanjševalo nevarnost samomora.

* * *

Pristno krščansko življenje lahko izredno pripomore k izoblikovanju osebnostno suverenih posameznikov, ki bodo zmožni doseči tudi svojo družbeno suverenost in suverenost slovenskega naroda skupaj z drugimi. Pristno krščansko življenje pa lahko izkorenini pravitako tri velike pregrehe, ki pretijo uničiti slovenski narod.

Vse premoremo v Njem, ki nam daje moč.

Sklepi Pastoralnega občnega zbora ljubljanske nadškofije 1988

(Nadaljevanje)

6. Moralna vzgoja

Spoznanje o vedno večjem razpadu moralnih vrednot je navzoče tudi v našem javnem mnenju. Zavest o moralni obveznosti in čut za greh sta zelo oslabela, upravičeno načelo svobode vesti pa mnogi spreminjajo v neobvezujočo in poljubno izbiro življenjskih drž. Neredko naletimo tudi na misel, da sta moralna zavezanost in zvestoba nezdržljivi s svobodnim, veselim, zrelim in sproščenim življenjem. Ker se krščansko versko prepričanje nujno izraža v ustreznem ravnanju,

so kristjani še posebej poklicani k veliki moralni zavesti, zvestobi in moralnemu pričevanju.

Zato je treba moralni vzgoji posvečati veliko pozornost pri rednem verouku in v vsem nadaljnem oznanjevanju, tako v družini kot v manjših in večjih verskih občestvih in verskem tisku. Pokazati je treba, da moralnost ni slepo izpopolnjevanje predpisov, temveč v premišljenem, svobodnem in odgovornem odločanju za takšno ravnanje, ki je v skladu z božjo voljo, evangelijskim naukom, človeškim dostojanstvom in božjim otroštvom. Samo tako vzgojeni in moralno zreli kristjani bodo lahko prispevali k splošnemu

morala pa je za nas kristjane še več: z njo se bližamo Božji popolnosti in svetosti, to je naše življenje kot življenje prenovljenih ljudi v Kristusu.

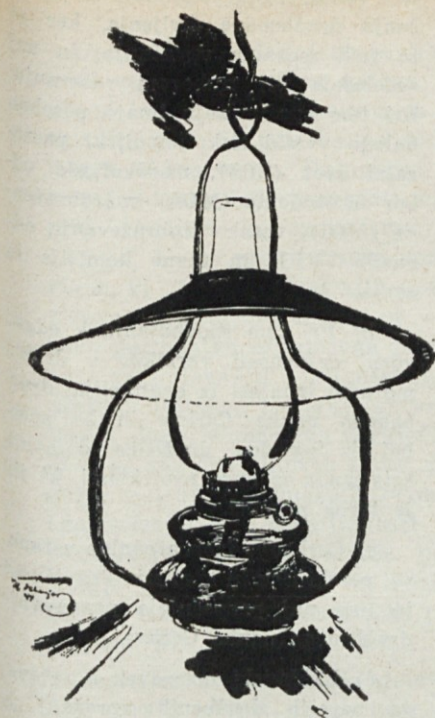
c) Pri moralni vzgoji vseh ljudi je treba še posebej poudarjati vzgojo vesti in osebno odgovornost ter pozitivno moralno vrednost ljubezni in spolnosti.

č) Člani Cerkve se moramo bolj jasno in odločno zavzemati za moralne vrednote tudi v sredstvih družbenega obveščanja in opozarjati na zaskrbljujoče moralno stanje našega naroda, ki se kaže v omalovaževanju zakonske zvestobe, številnih ločitvah zakona, samomorih in splavovih.

d) Ljudi in še posebej vernike je treba vzgajati k poštenju, k delu za pravičnost in mir, k skromnosti, spoštovanju slehernega dela, skupnega imetja in okolja.

7. Kristjan in Cerkev v narodu in družbi

Zaradi dolgotrajne odrinjenosti kristjanov iz javnega življenja in premajhne pastoralne skrbi Cerkve za družbena vprašanja smo začeli katoličani izgubljati čut soodgovornosti za družbeni razvoj. Mnogih se je tudi polastil strah; to je iz objektivnih razlogov razumljivo. Temu pa se je pridružila še porabniška prilagodljivost, ki je prav tako pospeševala umikanje v zasebno življenje. Vendar je to stanje nesprejemljivo.

in prepotrebne etičnemu dvigu našega naroda.

Smernice:

a) Pri oznanjevanju je treba različno poglobljati čut za moralne vrednote, obveznosti in odgovornosti ter opozarjati na potrebo občestvene podpore. To podporo je treba tudi dajati, kakor zahtevajo okoliščine.

b) Moralo je treba utemeljevati pozitivno: kot odločanje za tisto, kar je dobro in prav, kot uresničevanje velikih vrednot, ne pa je predstavljati kot skupek od zunaj naloženih prepovedi in zapovedi. Krščanska

Po Jezusovi besedi moramo biti njegovi učenci „sol zemlje in luč sveta“ (Mt 5, 13. 14) in to pričakujejo tudi naši sodobniki.

Dejavno vključevanje v vse plemenite napore naših sodobnikov in tudi lastne pobude nam bodo podrobneje odkrile posebne naloge, ki izhajajo iz evangelija in potrebe po pravičnosti v družbenem življenju. Naša Cerkev vztraja v prizadevanjih za vzgojo in izobraževanje brez privilegirane ideologije, za objektivno prikazovanje krščanstva in Cerkve, za versko oskrbo ostarelih, bolnikov, jetnikov in vojakov, za pravico do uporabe vseh sredstev družbenega obveščanja in sooblikovanja njihovih programov.

Posebnega pomena je dobro poznavanje družbenega nauka Cerkve.

V skladu s svojim pojmovanjem življenja se kristjan skrbno pripravlja na svoj poklic, pri delu je pošten, vesten in odgovoren. Varuje telesno in moralno življenje, zaveda se pomembnosti zdravega okolja, skrbi za srčno in splošno narodovo kulturo, spoštuje in brani človekove pravice, ki izhajajo iz dostojanstva človekove osebe in njene nadnaravne poklicnosti; dela za pravico in mir, zavzema se za obrambo tistih, ki se sami ne morejo braniti. Drugače misleče spoštuje in z njimi na vseh ravneh živi v dialogu.

Smernice:

a) Vedno znova je treba spodbu-

jati verne, naj se zanimajo za vprašanja družbenega življenja, ker so to tudi moralna vprašanja, in naj sodelujejo pri njihovem reševanju. Pri tem spodbujanju imajo posebno nalogo verski tisk, župnijski pastoralni svet (ŽPS), medškofijski odbor za študente (MOŠ) in izobraženec (MOI), versko izobraževanje odraslih (VIO) in razne komisije in sveti.

b) Pri tem spodbujanju k odgovorni dejavnosti vernikov v družbi moramo izhajati iz evangelija, družbenega nauka Cerkve in še posebej iz zgledeov družbeno dejavnih kristjanov iz naše preteklosti, ki jih je treba poznati.

c) Cerkveno izobraževalne ustanove, verski tisk in komisija Pravičnost in mir naj pospešujejo poznavanje družbenega nauka Cerkve.

č) Krščanski prispevek k reševanju perečih družbenih vprašanj je prvenstvena naloga laikov.

d) Slovenska Cerkev kot celota naj prispeva k rasti zdrave narodne zavesti v domovini in skupnostih, ki živijo zunaj njenih meja. Skrbi naj za duhovne in kulturne vrednote, ki so zrasle z njo in so del identitete slovenskega naroda. Misijonska in ekumenska zavest pa naj varuje pred zapiranjem v meje lastnega naroda.

e) Demografska kriza ogroža že sam naš narodni obstoj. Vsa Cerkev naj bo oznanjevalka ljubezni do otrok, naj opozarja na nesprijemljivost splava, uravnavanje rojstev pa osvetljuje v luči moralnih načel.

8. Duhovniki

Duhovniki so danes postavljeni pred velike in številne naloge, ki jih ni lahko vedno izpolniti in uskladiti, zato je potreba po sodelavcih vedno večja. Duhovniki se morajo danes bolj posvečati najprej „molitvi in oznanjevanju“ (Apd 6, 4), se pravi, tistim opravilom, ki jih verniki od njih upravičeno pričakujejo in so za njihovo poslanstvo osrednjega pomena; oznanjevanju, pospeševanju zakramentalnega življenja in vodstveni službi v občestvu verujočih. Zbor se zaveda njihovih težav, pogosto neurejenih gmotnih razmer (gospodinjstvo), osamljenosti in nerazumevanja, zato izraža priznanje njihovi zvestobi in hvaležnost vsem, ki jim kakor koli pomagajo pri njihovem delu.

Oznanjevanje in ostalo delovanje morata izvirati iz globoke vere, teološke usposobljenosti in osebne duhovnosti. Znanje bodo poglobljali z ustreznim študijem v vzgojnih in izobraževalnih ustanovah ter z osebno prizadevnostjo. Duhovnost bodo črpali iz osebne molitve, duhovnih vaj, bratskih povorov ter srečanj. Pri delu bodo skrbeli za vedno večjo enotnost. Radi si bodo pomagali in izmenjevali izkušnje. Bolj solidarni bodo tudi v gmotnih zadevah, kjer lahko računajo na pomoč in razumevanje predstojnikov ter vernikov. Njihov življenjski slog bo razodeval skromnost, požrtvovalnost, povezanost in posebno zav-

zetost za tiste člane občestva, ki so v največjih preizkušnjah. Med škofom in drugimi predstojniki na eni in duhovniki na drugi strani naj vladajo odkriti, spoštljivi in bratki osebni odnosi. Podobno razumevanje, potrpežljivost in skrb za pristne medsebojne odnose naj imajo duhovniki tudi do drugih članov svojega občestva.

Smernice:

a) Duhovniki naj na prvo mesto postavljajo globoko in osebno duhovno življenje ter opravila, ki so posebej značilna za njihovo poslanstvo.

b) Od škofijskih in redovnih duhovnikov pričakujemo pristne medsebojne odnose, zaupanje, bratsko izmenjavo pastoralnih in drugih izkušenj ter solidarnost v gmotnih in drugih zadevah.

c) Pričakujemo, da bo pri vzgoji v semeniščih poleg vzgoje za globok odnos do Boga posvečena velika skrb tudi vzgoji za take medčloveške odnose, kakršnih nas je učil Jezus Kristus.

č) Pri tej vzgoji, ki zahteva ustrezen stik s svetom in ki ga je najprimerneje vzpostaviti v domačem krščanskem občestvu, naj pomagajo tudi laiki.

d) Škofijske službe in ustanove naj nudijo duhovnikom možnost za nadaljnje strokovno in duhovno izpopolnjevanje.

e) Cerkveno vodstvo naj presoja, katere naloge v škofiji in po župnijah lahko bolj kot doslej zaupa laikom.

9. Redovne skupnosti

Redovne skupnosti imajo v Cerkvi posebno in nenadomestljivo pričevanje mesto, kar v naši splošni zavesti ni zadosti ovrednoteno. Redovne skupnosti nastajajo iz posebnih karizem ustanoviteljev, ki so trajen vir njihovega navdih in delovanja. Njihova naloga je, da z vsem pričujejo za evangelijske zahteve in kažejo s svojim življenjem na vero celotne Cerkve, da živi za „novo nebo in novo zemljo“ (Raz 21, 1).

Krščansko občestvo pričakuje od redovnikov zvestobo njihovi poklicanosti, vendar v taki obliki, da bo njihovo sporočilo razumljivo in polno pomena tudi za ljudi našega časa in prostora. Redovne hiše naj bodo res kraji in šola molitve za vso delno Cerkev, opora vernikom in zlasti duhovnikom z izražanjem vere, dobrote, skupnosti in bratske ter sestrinske ljubezni. Takšno razumevanje redovništva je mogoče samo tam, kjer gledamo na življenje resnično iz vere. To še posebej velja za redovne brate in redovnice. Njihovo poslanstvo je danes precej razvrednoteno ali celo zapostavljeno. Redovnikom mora vsa Cerkev omogočati, da bodo lahko izpolnjevali svoje poslanstvo, zato mora tudi ona skrbeti za nove redovne poklice vseh redovniških ustanov pri nas, tudi bolj kontemplativnih, in na ustrezno mesto postaviti zlasti poklicanost in poslanstvo žen-

skih redovnih skupnosti ter redovnih bratov v moških redovnih skupnostih, ki imajo premalo odmevnosti med vernim ljudstvom.

Smernice:

a) V naši Cerkvi je potrebno pomagati ostanke miselnosti, da je redovništvo nepotrebno ali pa koristno le, kolikor služi pastoralni.

b) Redovne skupnosti naj vedno znova preverjajo evangelijsko radikalnost svojega pričevanja v naši Cerkvi.

c) V stiku z ljudmi naj odkrivajo njihove potrebe in pomagajo ljudem v stiski.

č) Razlikujejo naj med bistvenim in nebistvenim v svojem življenju in iščejo nove oblike svojega poslanstva.

d) Cerkveno vodstvo in verniki naj se zavzemajo in podpirajo rast različnih karizem redovnih skupnosti, ki bogatijo krajevno Cerkev.

In življenje teče naprej...

(Iz begunskega dnevnika)

Gibraltar

Na večer so nam javili, da bomo okrog polnoči pluli skozi Gibraltar. Ker je za to morsko ožino med afriško in evropsko celino veliko zanimanje vedno in pri vseh potnikih, so tudi nam dovolili, da bomo ostali na krovu ta čas, sicer smo ob deveti uri zvečer bili že vsi v posteljah, ker sta bila nočna vlaga in hlad nevarna za zdravje.

Ob enajstih ponoči so ladjo ustavili in jo obrnili. Gledali smo afriško obalo lepo razsvetljeno, pred nami je moralo biti neko veliko mesto, ne vem, ali je bila to Ceuta ali kako drugo mesto. O polnoči so nam javili, naj gremo spat, ker bomo skozi ožino zapluli šele ob sedmih zjutraj, in se poslovili od Evrope. Ko smo bili že vsi v postelji in so mnogi že sladko spali, so pognali stroje, ladja je zaplula skozi ožino mimo mogočnih skalnih sten, v katerih skritj prežijo težki angleški topovi — za vsak slučaj. V polnem snu smo tiho in mirno zapluli v Atlantski ocean.

Na Atlantskem oceanu —
v četrtek 20. januarju 1949

Gibraltar smo prespali in je že daleč za nami. Mirno plujemo po

Atlantskem oceanu. Morje je mirno, temnomodro, rahel vetrič se lahko poigrava z nizkimi, dolgimi valovi. Plujemo vzdolž afriške obale.

Zjutraj ob sedmih je g. Lamovšek opravil sv. mašo za zdravje naše mamice. V oficirskem salonu so vsak dan od pol sedmih do devetih zjutraj sv. maše in tako se vsi lepo zvrstimo. Obisk pri vseh je kar lep.

Dobili smo zelo dober in obilen zajtrk: na mleku zakuhane ovseve kosmiče, zdi se nam, da je to redna uvodna jed pri zajtrku, praženo klobasico, dve trdo kuhani jajci, kuhane slive, ki so bile dobro ohlajene, bel kruh z marmelado in mlečno kavo.

Po zajtrku smo si uredili postelje in potem ostali na krovu. Nebo je jasno, redko posejano z razcefranimi oblaki, sonce močno greje, odložili smo toplo obleko. Vročina bo vsak dan hujša, ker se približujemo počasi ekvatorju. Posedamo in polegamo na ležalnih stoli, klepečemo. Otroci se po svoje brezskrbno zabavajo.

Petek 21. januarja 1949 —
pogreb na odprtem morju

Zjutraj sem obiskal ženo v bolnišnici. Otrok v bolnišnico ne smemo voditi, pa bi ju zelo rada videla. Žena je še vsa rumena.

Včeraj je dobila dve injekciji morfija za polajšanje bolečin in ponovno 21 grozdnega seruma v žilo. Zdravnik pravi, da je močno podhranjena in zelo oslabela. Tolaži me, da si bo v kratkem pomagla in tudi pozdravila. Na postelji njej nasproti je ležala neka Rusinja s hudo pljučnico. Takih bolnikov se zdravnik boji, ker težko prenesejo morski zrak in vlago, in nas zato neprestano opozarja, naj se v noči ne zadržujemo predolgo na krovu. Mornarji ponoči krov nadzirajo, da ja ne bi kdo na krovu spal. Noči v spalnih prostorih pa postajajo vedno bolj vroče.

Uboga Rusinja je ponoči umrla. Popoldne ob petih smo se vsi potniki zbrali na krovu, da prisostvujemo žalostnemu pogrebu. Nekaj silno pretresljivega je pogreb na odprtem morju. Mornarji so prinesli truplo trdno povezano v platno v redki, močni žični mreži in ga položili na pripravljen oder. Ruski pravoslavni duhovniki so opravili molitve za pokojno. Vsi so bili seveda v civilnih in silno skromnih oblekah. Ko so duhovniki odpeli, smo vsi skupaj, vsak v svojem jeziku, na glas zmolili očenaš za rajno sestro v Jezusu Kristusu, naj mirno počiva v globinah Atlantika. Mornarji so mirno dvigali desko, na kateri je truplo počivalo, in med petjem pretresljive žalostinke, ko so namesto zvonov doneli mogočni ruski basi, je truplo z nogami navzdol z železno utežjo, mirno zdrk-

nilo v morje; namesto cvetnega se je nad krajem hladnega groba vrtil in širil velik vodni venec. Me ne in otroke je ta trenutek strašno prizadel ob misli na težko bolno mamico v ladijski bolnišnici...

Sobota 22. januarja 1949

V prekrasnem jutru mirno pluje Holbrook in se rahlo pozibava na dolgih srebrnomodrih valovih Atlantika. Sonce vedno močneje greje. Obiskal sem ženo, ki je danes že mnogo boljša. Tudi njo je smrt Rusinje močno pretresla.

Na ladji imamo mnogo bolnikov in zdravnik ima veliko dela in skrbi. Med potniki se je pojavila gripa, posledica slabih voženj z vlakom in škandaloznih razmer v prehodnem taborišču v Grugliascu.

V spalnicah imamo povodenj zaradi zamašitve stranišč in odvodnih cevi. Precej potnikov je skrajno nemarnih in brezbriznih za red in čistočo. Nekateri menda mislijo, da še vedno čepe na odprtih latrinah, v katere lahko odlagajo vsakovrstno nesnago, tudi stare cunje in papir. V tem spet prednjačijo Rusi, ne stari emigranti, ampak tisti medvojni in povojni prisilni izseljenci, ubegli kaznjenci in dezertarji, ki se jim pozna, da so že doma mnogo pretrpeli in kasneje v nemških prisilnih taboriščih. To so svojeglavni, uporni, trmasti in surovi ljudje. Tudi duhovniki imajo vidne posledice tega trpljenja in poni-

Po dveh dneh trdega dela so delavci, to smo bili mi sami, pomagali in vodili so delo mornarji, očistili kanale in stranišča ter prostore za spanje in bivanje.

Nedelja 23. januarja 1949

Gospodov dan, prva nedelja na odprtem morju. Med mašo je na jamboru visela velika ameriška zastava. Maše so se udeležili tudi častniki in osebje posadke, ki so bili čela prosti. Dan je lep, pa izredno vroč, smo že v tropskem pasu.

Islas de Cabo Verde — v ponedeljek 24. januarja 1949

ževanj. Večina je prebila dolga leta v kazenskih taboriščih in na prisilnem delu v Sibiriji. So strpljeni, otopeli, uporni, pa še vedno navzlic vsem poniževanjem globoko in trdno verni, pobožni in molitveni možje, ki imajo samo še pred Bogom spoštovanje, samo nanj se brezpogojno zanesejo in mu zaupajo. Kaj naj torej pričakujemo od množice delavske raje, ki je bila doma in v Nemčiji pod nacisti in varuštvom gestapa surovo, nečloveško zatirana in poniževana? Iz korit so morali jesti. Zato so uporni, nedostopni za pametne in koristne nasvete in opozorila. Večina jih potuje v Paragvaj. Le kako se bodo ti ubogi ljudje znašli v novih razmerah, zlasti ker niso med seboj nič povezani, nasprotno, sovražni drug drugemu.

Ob petih zjutraj smo pripluli do пристanišča do Sao Vicente na Kapverdskih otokih, ki so portugalska posest v severnem delu Atlantika okrog 600 km od Zelenega rtiča na zapadni afriški obali. To je večja skupina, sestavljena iz 10 otokov in 7 otočkov, ki imajo tropsko podnebje, z majhno količino padavin. Med velikimi otoki je Sao Vicente, ki meri 257 km². V pristanišče ladja ne more, ker je preplitko. Zato smo obstali zunaj na odprtem. Z daljave gledamo otok, vidimo le nekaj visokih palm, sicer pa same skale. Otok je pust, neporaščen, skalnat. Na vseh otokih živi okrog 200.000 ljudi, v glavnem črncev, mešancev in v manjšini belcev. Zaradi suhega podnebja so otoki slabo obdelani. Za prehrano ljudje pridelajo nekaj

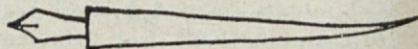
koruze, graha, krompirja, banane in kave. Pristanišče Sao Vicente je bencinsko oskrbovališče za ladje, ki plujejo v Južno Ameriko. In s preskrbo s kurivom se je hotela okoristiti tudi naša ladja. Čakali smo torej na dovoz kuriva.

Okrog Holbrooka se je že nabrala flota malih čolničkov, zasedenih z zamorčki, ki so kričali in ponujali v prodajo banane, pomaranče in široke slamnike. Kapitan je odsvetoval nakup sadja, ker je nevarno, da se z njim okužimo, priporočal pa je, da si kupimo slamnike, ker smo že v tropskem pasu in nam bo sonce postalo nevarno.

Tako se je v živahnem vpitju črnih kričačkov in naše mladine razvila živahna trgovina s slamniki. Kmalu se je pojavila na krovu krajevna oblast — policaj Bil je črnc, oblečen v sivkasto uniformo, bolj podobno slabi moški pižami sive barve, z dolgimi modrimi črtami, z modro policijsko čepico, v roki lesen pendrek in po krajevnem običaju in postavi — bosonog. V naših očeh precej čuden policaj. Pripeljal se je z motornim čolnom trgovske družbe, ki ladjam prodaja kurivo. Kapitan in nekaj oficirjev se je s tem čolnom odpeljalo na otok zaradi kupčije. Prej kot v eni uri se je že pojavila velika motorna cisterna s kurivom, ki so ga potem dovažali ves dan, in nenasitna ladja ga je naglo požirala.

Med „tankanjem“ je policaj nadziral živahno kupčijo, da se je vršila v merah poštenja na obeh straneh in da zamorčki niso silili po dviznem mostičku na ladjo. Strah pred pendrekom je njihov poskus zadrževal. Seveda smo to živahno barantanje tudi starejši z zanimanjem opazovali. Občudovali smo spretnost zamorčkov, ki so bili izvrstni plavači in potapljači. Ko so bile od obeh straneh priznane in utrjene cene in ugotovljena kakovost slamnikov in mere, se je začelo: slamniki so šli po vrvici na ladjo na krov, kupec pa je po istj poti poslal denar v vrečici ali v zavitku v čolniček. Če so kovanci padli v vodo, se je prodajalec pripril potopil v vodo, polovil kovance, preštej in „muchas gracias“ je bil znak, da je vse v redu. Čudovito so bili spretni. Če ni bilo denarja, so radi vzeli v zameno tudi staro obleko, konservirano hrano. Tisti, ki niso imeli kaj prodati, so pa prosili za novič. Ko je nastopila noč, je oblast odredila, da je kupčije konec. Policaj je počakal, da se je flota zbrala in odplula in tudi on z njo. Mi smo morali k večerji in k počitku. Kurivo so dovažali tudi še ponoči.

France Pernišek

Naselitev rojakov v Mendози po drugi svetovni vojni

V pričujočem članku so povzeti nekateri glavni podatki o naši naselitvi v Mendози po drugi svetovni vojni. Poročilo je pripravil prvi predsednik Društva Slovencev v Mendози ravn. Marko Bajuk za škofa dr. Rožmana ob njegovem prvem obisku v Mendози 28. oktobra 1949. Povzemamo njegove glavne misli.

Podpisani sem prišel v Mendozo iz Buenos Airesa šele 7. julija 1949. Zato poročam le toliko, kolikor sem mogel v tem času iz opazovanj ugotoviti.

Prihod priseljencev

Prvi samci so prišli v Mendozo v aprilu 1948. V sredi maja so prišle prve družine. Ko je v juliju prišel semkaj dušnji pastir Ivan Caserman, je bilo tu v 7 družinah 17 oseb.

Od septembra dalje je prišlo skoro vsak mesec nekaj ljudi od rednih transportov. Zadnja skupina 9 odraslih je prišla v začetku julija t. l.

Zdaj je tukaj 319 oseb obojega spola.

(Sledijo podrobni statistični podatki o družinah po številu otrok, o prejšnjih poklicih doma, o sedanjih poklicih v Mendози, o seda-

nji zaposlenosti, o družinah brez otrok ter samcev.)

Življenjske razmere

Dela ne manjka v Mendози in okolici, čeprav ni veliko izbire. Obrtniki dobijo delo v svoji stroki, v urade pa naših ljudi ne sprejemajo radi in morajo intelektualci prijeti za ročno delo. V Mendози sta dve naši podjetji: VIDO (radijske stvari — Heinrichar) in CELESTE (slaščičarna — Krašovec); v Godoy Cruzu pa se lepo razvija podjetje Karla Kavke, ki sodeluje krepko pri zidavi 200 hiš in ima zaposlenih mnogo naših ljudi.

To podjetje je bilo v stiskah prvih priseljencev pravi „emigrantski hotel“ zanje. Saj je svoj čas dobila skupina 4 družin z delovnimi močmi streho in prvo zatočišče in se še danes vsak novodošli rojak najprej zateče semkaj.

Podjetje zasluži, da ga rojaki z vsilo podpirajo ter se ga oklenejo, ker ima sedaj naše prosvetno delo pri njem v vsaki sili in potrebi najkrepkejšo podporo in zaslombo.

Delo traja 8 ur dnevno, ob sobotah pa 4 ure; plače znašajo od 15 do 23 pesov dnevno. Stano-

vanje je težko dobiti, ker gospodarji prazne hiše prodajajo in ne dajejo v najem. Stanarina pa se giblje za dostojnejše stanovanje od 350 pesov dalje. Večinoma pa je treba plačati za nekaj mesecev vnaprej. zastaviti polog nekaj tisočakov in navadno dobiti še trgovsko jamstvo.

Hrana je razmeroma poceni, posebnost glavni predmeti: moka, maščobe, sladkor in meso. Obleka in obutev pa sta primeroma dragi.

Samci žive na splošno dobro in brez skrbi; kjer imajo pa v družini več nedoraslih otrok, pa malo delovnih moči, morajo pa zelo varčevati.

Zdravstveno stanje

Ker je tu dovolj dobre hrane in klima našim ljudem zelo prija, je zdravstveno stanje na splošno zadovoljivo. Škoda pa je, da je edini slovenski zdravnik (dr. Luskar) tako daleč (344 km.) od naše skupine. Skušali ga bomo pridobiti za to, da bi prihajal vsaj enkrat mesečno v Mendozo za občasne preglede naših ljudi.

Versko življenje

Versko življenje je urejeno: vsako nedeljo in vsak praznik je skupna služba božja s slovensko pridigo in slovenskim petjem. Udeležba znaša okoli 100 oseb. Ker je g. Caserman strogo vezan na službo v župnijski pisarni, ne more veliko misijonariti po družinah, kar bi bilo zelo potrebno,

posebno zaradi mladine (ki ji zelo manjka verskega in vzgojnega pouka). Za spoved je dovolj priložnosti.

Prosvetno delo

Ko je v novembru 1948 prišlo več rojakov s Koroškega, je bil ustanovljen Pripravljalni odbor 7 članov, ki naj bi pripravil vse potrebno za društveno življenje, da bi pomagal došlim in utiral pot novim priseljencem.

Že v istem mesecu je prof. Božidar Bajuk začel s pevskimi vajami (7 pevcev) za petje pri službi božji.

Že o božiču so priredili božičnico pri maristih s petjem slovenskih božičnih pesmi in nastopi otrok. Staronaseljenci pa so istočasno obdarovali otroke.

Zadnjo nedeljo v juniju 1949 je bila improvizirana komemoracija za padlimi žrtvami. Ko je pa prišla večja skupina priseljencev v juliju, je bilo pa 21. avgusta ustanovljeno „Društvo Slovencev v Mendozi“, tesno naslonjeno na enak društvo v Buenos Airesu.

V načrtu je: jezikovni pouk španščine, petje, razna predavanja, sestanki, bralni večeri. Delo se še ni moglo razviti, ker ni mogoče dobiti društvenega prostora.

Pevski zbor pa že prav lepo deluje in ima pevske vaje v zasebnih prostorih. Sodeluje pri vsaki službi božji in privablja vedno več naših in tudi tukajšnjih ljudi v cerkev.

Otroci hodijo v tukajšnje šole in se dobro drže. Ni redke primer, da so naši otroci v svojih razredih najboljši ali vsaj med najboljšimi. Jezika se čudovito lahko uče in jim ne dela nikakih težav.

Potrebno bo pridobiti vsaj ne-

kaj dobrih knjig za javno knjižnico. Ko dobimo prostore, se bomo obrnili na Društvo v Buenos Airesu, da nam jih nekaj posodi proti poznejši izmenjavi, ker je vsa bogata knjižnica iz Peggeza zdaj ondi.

Božidar Bajuk

Jožko Kragelj

Četrta postaja

Tretjo nedeljo v oktobru praznujemo v Argentini kot materinski dan. Ob tej priložnosti ponatiskujemo v naši reviji poglavje Četrta postaja iz spominov Moje celice duhovnika Jožka Kraglja, ki jih kot podlistek objavlja Družina od št. 18 — 1989. V spomnih opisuje čas od decembra 1948 skozi sedem in pol let zapora, bolj zaporov, od samice in bunkerja do prenatlačenih skupnih sob. Obsojen je bil na smrt.

Jožko Kragelj je bil rojen 1919 na Mostu na Soči, v duhovnika je bil posvečen 1942 in je pred zaporem služboval na Livku, sedaj pa je župnik v Batujah.

Vdal sem se novemu načinu življenja. Zjutraj mi je paznik odprl, da sem odnesel težko posodo iz litine na stranišče in sem se tam nekoliko umil. Nisem imel ne brisače ne mila. Edini robček, ki sem ga imel ob aretaciji s seboj, je bil že umazan in črn. Tudi brada je postajala kosmata.

Ta pot po stopnicah na stranišče je bila moj edini sprehod. Na zrak nisem smel. Paznik je

vedno stal na hodniku in budno opazoval vsak moj korak. Tako mu je bilo naročeno, tako je moral delati. Dolžnost je dolžnost!

Čez dan se ni nihče zmenil zame. Po praznikih je zopet vse oživelo. Tekanje po stopnicah, ropanje strojev, brnenje motorjev. Skozi okence sem videl svoje tri znance zasliševalce, ko so se vračali na delo. Kdaj se bodo zopet spomnili name? Gotovo ponoči!

Dne 4. januarja zjutraj sem opravil svojo običajno toaletto. Popil sem projo in zmolil jutranjo molitev. Potem sem legel na zgornji pograd in skozi špranjo strmел v svobodnj svet. Bilo je oblačno. Zamišljen sem bil.

Okrog devete ure je stopila na dvorišče moja mama. Črno je bila oblečena, z ruto na glavi in z nahrbtnikom na ramenih. Prva se je opogumila, da potrka na trda srca, da povpraša po meni in od-

da nekaj perila, verjetno tudi nekaj hrane. Matji premore vse. Ko gre za sina, je pripravljena tudi na osovke in poniževanja.

Stisnilo me je pri srcu. Bleda je bila, v njenih očeh sem videl utrujenost, žalost. Zakašljaj sem.

Obstala je kot okamenela. Njen obraz je postal voščeno bled. Zbegano je pogledovala sem ter tja, švigala z očmi in iskala, od kod je prišel ta glas. V kašlju je spoznala moj pozdrav, moje trpljenje in mojo zapuščenost, hkrati pa tudi klic na pomoč.

Tudi ona je zakašljala. Hotela mi je povedati, da ni pozabila name, da sočutvuje z menoj, da me ljubi prav tako, kot me je doslej.

Zaslutila je nevarnost, zato je nadaljevala pot. Njeni koraki so bili težki, kot bi dvigala kvintale. Počasi je stopala po stopnicah v to hišo žalosti. Zdelo se mi je, da želi vprašati, kako mi je, ali sem lačen, me tepejo, me zebe? Čisto blizu sva si bila, morda tri metre narazen. Ni me videla, ker je bilo v bunkerju temačno.

Napeto sem poslušal, kako jo je paznik spremljal v prvo nadstropje do šefa, do kapetana Staneta.

Bog ve, kako jo je sprejel? Ali jo zmerja? Kriči nanjo, jo ponižuje?

Gotovo prosj zame, zatrjuje, da sem nedolžen. Morda se ji smeje?

Uboga mama! Veliko je trpela v življenju. V prvi svetovni vojni je morala v begunstvo. Sredi vojne vihre me je sprejela, ker je

hotela ostati zvesta dekla Gospodova. Bilo je pomanjkanje. Po vojni hiša v razvalinah in med temi razvalinami še jaz, novorojeni črviček, ki je vedno zahteval svoje. Ni bilo lahko. Vse je prenesla.

Pozneje je prišla gospodarska kriza. Dolgovi pri hiši so ji belili lase. In med temi dolgovi še moje šolanje. Marsikdaj si je odtrgala od svojih ust, da je meni dala. Kdo bo popisal vse njene žrtve! Zanje ve le Bog!

Dočakala je novo mašo. Vsa srečna je bila. Dobro je vedela, da so bile njene molitve uslišane. Z vso ljubeznijo in pobožnostjo me je spremljala skozi viharna mladostna leta.

In zdaj? To je bil udarec nad vse udarce. Bodalo, ki ga bo težko izdreti iz srca. Rana, ki bo ostala odprta. Iz nje bodo kapljale kaplje krvi, rdeče in dragocene kot rubini.

In njene oči? Solza za solzo bo prihajala. Skelelo jo bo, peklo. V solze bo skušala izliti vso notranjo bol.

In srce?! Ali bo preneslo vse to njeno dobro, ljubeče srce? Že večkrat je imela napade. Kaj če jo bo to strlo? Morda jo vidim zadnjikrat v življenju! Zakaj nisem bil z njo bolj dober? Kako rad bi se sedaj z njo pogovoril! Srečen bi bil, ko bi ji dovolili vsaj za eno uro k meni. Koliko bi ji imel povedati!

In končno, ali ni že to sreča zame, da sem jo videl, da sem jo s

kašljem pozdravil? Zdaj sem prvič v življenju razumel, kaj pomeni na četrti postaji slika in napis: Jezus sreča svojo mater. Doživel sem svojo četrto postajo. V trpljenju, stiski in zapuščenosti sem srečal mater, ki mi je prinesla svetlobo, upanje in tolažbo. Moj križev pot bo ožarjen z materino ljubeznijo.

Srce mi je burno utripalo. Oba sva v isti hiši, blizu sva si, in vendar tako daleč!

Nestrpno sem čakal, kdaj se bo vrnila. Zaskrbelo me je. V hiši ni bilo dobrega paznika Evstahija. Mlad miličnik ga je nadomeščal. Mladi pa so brez srca.

Končno sem zaslišal korake po stopnicah. Vrata so se odprla in zopet sem jo zagledal, kako počasi stopa po dvorišču proti izhodu. Še enkrat je zakašljala. Boječe je pogledala proti vratom in boječe ošinila okenca mojega bunkerja. Odgovoril sem ji z dvakratnim kašljem. Nahrbtnik je izpraznila, mlahavo ji je visel z ramen.

Stopila je na cesto in se oddaljevala. Videl sem samo še njeno ruto, nato mi je izginila izpred oči.

Globoko sem se oddahnil. Niti slutil nisem, kakšne bodo posledice tega srečanja. Nič nisem vedel, da jo je mladi miličnik spremljal do vrat in poslušal, kako sva se s kašljem pozdravila. Morda naju je sovražil, morda si je zaželel pohvale od svojega šefa? Ne vem. Vem le to, da sem zaslišal hitre korake po stopnicah navzgor. Te-

kel je k šefu in mu povedal, da sem se oglašal materi, da sem s tem izdal, kje sem zaprt.

V petih minutah je bil nazaj. Naglo in surovo je odpiral sosednji bunker, suval z zapahi in nekoga poklical ven. Nato je še bolj divje ropotal z mojimi vrati. S posebnim užitkom me je poklical iz celice in me premestil v drugi bunker.

„Tako! Tam ste imeli tri odeje, tu boste imeli pa eno!“ je rekel in zaloputnil vrata za mano.

Vse sem razumel. Kazen! Nič me ni prizadelo. Radovedno sem si ogledal novo stanovanje. Neko liko večje je bilo od prejšnjega. V prvem bunkerju so bile tri notranje stene, le stena pri okencu je bila zunanja. Ta bunker pa je bil ravno na vogalu hiše, zato sta bili dve steni zunanji, vlažni, mrzli. Tudi tu je bil dvojni pograd.

„Naj bo!“ sem si mislil. „Za mamó je vredno nekaj trpeti!“

Nit slutil nisem, da bom v tem bunkerju preživel dolgih šest mesecev, od 4. januarja do 2. julija 1949. Če bi mi bil kdo takrat povedal, bi ponorel. Bil je komaj začetek zapora. Pozneje sem spoznal, da upanje dviga jetnika. Vsak dan upaš: Morda bo pa le kmalu konec.

Vem, da sem tisti dan preživel v spominih na mater in na domače. Zanje sem molil, da bi jim dal Bog moči, da bi mogli prenesti strašno preizkušnjo, ki je prišla nadnje.

Štiri dni sem imel mir, zato

sem pričakoval, da se bo po srečanju z mamom vsula nova ploha vprašanj in zasliševanja. Nisem se varal.

Zvečer sem kar mirno zaspal. Čevlji so mi postali vzglavje, odejo sem pogrnil na desko in se sključil v kepo, da sem se pokrtil s plaščem. Po želodcu mi je krulilo, a sem se kmalu navadil tudi na to muziko. To so bli posebni akordi, ki so se zljili v harmonijo dobrega nauka, da sem spoznal, kaj je lakota.

Sredi noči me je zbudil ropot zapahov. Privzdignil sem se in poslušal. Vrata so se odprla.

„Vstanite! Gremo!“ je poklical paznik.

Tudi v ta sistem, ki so ga pozneje imenovali „ruski“, sem se moral vživeti.

Zaspiš in sredi spanja te pokličejo, da si kot omamljen. Nekaj trenutkov se ne znajdeš, kje si. Šele odločni paznikov glas te zdrami.

„Hitro, hitro!“ je silil paznik. Tudi kasneje se je po raznih zaporih vsem paznikom vedno mudilo, mi pa smo jim hladnokrvno odgovarjali: „Boste že počakali, saj ste zaradi nas tukaj!“

Prve dni je jetnik boječ, ubogljiv, pozneje postane apatičen.

Skočil sem s pograda in sledil pazniku po stopnicah. Zdaj sem že vedel, kje je moj prostor. Ista stolica v istem kotu in za mizo kapetan Stane kot prvi večer.

Paznik me je oddal, salutiral in odšel.

Nekaj časa sva se molče motrila.

„Kragelj, danes ste videli mamu in ste se ji oglašali,“ je rekel.

V teh besedah je bil očitek, na ustnicah pa porogljiv nasmehek. Po vsem životu me je spreletel srh. V meni se je rodil odpor. Z neprijetnim pogledom sem ga motril izpod čela. Kaj ta človek misli? Ali se misli norčevati iz moje matere?! Vzravnal sem se na stolici, ga mirno pogledal in mu rekel:

„Tovariš kapetan, ali bi vi zatajili svojo mater, če bi bili na mojem mestu?“ Čutil sem dolžnost, da branim svojo mater, čeprav me je poslal v slabši bunker, čeprav sem bil v njegovi oblasti.

Moje vprašanje ga je za hip zmedlo. Stisnil je ustnice, me gledal, kimal z glavo in rekel: „Kragelj, še marsikaj bo treba zatajiti v tej hiši.“ Ne vem, kaj je s tem mislil. Ali je mislil na moje versko prepričanje, na duhovništvo, morda na ugodnosti svobodnega človeka, res ne vem. Ali pa je bil odgovor v zagati. Morda se je spomnil na svojo mamu.

„Ne vem, kaj mislite,“ sem mu rekel, „vem pa, da svoje matere ne bom nikoli zatajil!“ Te besede so bile odločne, prepričevalne. Izrekel sem jih z nekim ponosom, ker sem vedel, da z njim branim čast svoje matere.

Po kratkem premoru je sledilo zasliševanje. Bil je še kar skromen. Od enajste ponoči do ene po polnoči.

Odpusti mi, Nataša!

Vežbališče za kriminalce

Ko sem bil star petnajst let, se je zgodilo nekaj, kar je spremenilo moje življenje. Tovariš Skripko, ravnatelj šole, mi je začel izkazovati posebno pozornost in pomoč. Bil je to prvi človek, ki se je zares menil zame. Njegova navodila in poučevanje marksizma-leninizma so mi vzbudila veliko zanimanje za mladinsko komunistično zvezo (Komsomol) na šoli; navdušeno sem se včlanil v to organizacijo. Tovariš Skripko je začel usmerjati mojo nemirno kri v delo pri zvezi mladine, tako da sem se z vsem žarom predal organizaciji.

Nekega dne je prišel k meni in mi dejal: „Kurdakov, opazoval sem te in mislim, da imaš veliko vodstvenih sposobnosti. Kaj ko bi se naslednje leto res vneto o prijel študija, da bi videli, kaj zmoreš? Če bi se potrudil, bi mogoče veliko dosegel; lahko bi prevzel vodstvo zveze mladine na šoli.“

Mar to ne bi bilo čudovito! Vodja Mladinske komunistične zveze! Zakaj pa ne? Kot kralju

Bariševa mi ni bilo težko vneto študirati marksizem-leninizem ter cilje in namene komunizma.

Ne morem se domisliti ničesar, kar bi imelo večji vpliv na moje življenje v šoli, kot ga je imel prav študij komunističnih načel: Enakost vseh narodov in bratstvo med ljudmi. Vsakemu po njegovih sposobnostih, vsakemu po njegovih potrebah. Te resnice so me osvestile. Preden sem se jih naučil, nisem imel ničesar, v kar bi verjel, ni bilo časa, da bi lahko razvil katerokoli tehtno obveznost ali prepričanje. Sedaj pa sem to končno imel: komunizem.

To ni bil komunizem, kot sem ga spoznal pri Veliki Ireni in Ničmanu. Ne, tisto ni bil komunizem. Njena osebna brutalnost in razdori niso imeli nič skupnega s komunizmom in z njegovimi ideali. Kako le? Komunizem se je vendar zavzemal za bratstvo med ljudmi in enakost med narodi, stric Niči in Velika Irena pa sta ustvarjala sovražno ozračje v domu, preživetje le za najbolj sposobne, pravico le za najmočnejše — prava nasprotja enakosti vseh ljudi.

Moji prijatelji v Bariševu pa se mi niso pridružili v tej veri v komunizem. Posledice krutosti in sovraštva v sirotišnici so na njih tragično odsevale. Moj dobri prijatelj Aleksander Lobuznov je z bratom Vladimirom pobegnil iz doma v Novosibirsk. Nekajdnevne ali enotedenske odsotnosti sploh niso opazili. Brata sta se potikala po parku v središču mesta, tam spala in živela od nakradene hrane. Nekoč sta ukradla več šteklenic vodke, se napila, nepadla mladeniča v parku in močno pretepla. Ne da bi hotel kaj resnega, je Aleksander v pijanosti zavezal fantu usnjen pas okrog vratu in ga vlekel skozi park nekaj sto metrov. Na drugi strani parka mu je pas odvezal in zavpil: „Če hočeš sebi dobro, jo hitro odkuri!“ Mladenič pa je negibno obležal. Aleksander se je preplašen sklonil. Fant je bil mrtev, zadavljen s pasom. Brata sta pobegnila, vendar ju je policija kmalu ujela. Aleksandra, ki je bil dve leti starejši od brata, so obsodili na smrt z ustrelitvijo, Vladimira pa zaprli in je še danes v ječi.

Večina otrok je potem, ko so bili stari petnajst ali šestnajst let, ušla iz zavetišča in pristala v kriminalu, mamiilih ali prostituciji, saj je bilo zločinsko podzemlje v Novosibirsku zelo močno razvito in lahko dostopno.

Moj notranji krog se ni spremenil, vse dokler ni nekega dne izginil Ivan Črnega. O tem nisem dosti premišljeval, saj sem

vedel, da zna Ivan zase dobro poskrbeti. Predstavljal sem si, da se verjetno dobro zabava v Novosibirsku, saj nisem vedel, da se je že hudo zapletel z zločinskim podzemljem in da je ropal vlake. Nekaj časa celo zelo uspešno.

Nekega dne pa je Boris ves zadihzan pritekkel k meni in me razburjeno vprašal: „Sergej, ali si slišal za Ivana?“

„Ne. Zakaj? Kaj je?“

„Ujeli so ga.“

„Kdo ga je ujel?“

„Policija. Bil je v tolpi roparjev vlakov in ujeli so jih, ko so hoteli napasti vlak.“

„Ivan, ropar vlakov! Boris, saj se ti je zmešalo!“ sem rekel.

„Ne, Sergej, to je resnica. Imajo ga na glavni policijski postaji v Novosibirsku. Poslali ga bodo v ječo.“

„Ali ga lahko obiščeva?“

„Nič ne bi pomagalo, Sergej. Nikomur ne dovolijo, da bi ga videl.“

Ubogi Ivan. Moj dobri prijatelj. Velikokrat sva se skupaj potikala naokoli in preživela vse vrste dogodivščin, odkar sem ga prvič videl, ko sem imel osem let. Takrat je bil deček široko razprtih oči, vesel in vedno nasmejan. V vsem je videl le dobro. Potem pa so ga leta v Bariševu povsem spremenila. Obsodili so ga na dolgoletno prisilno delo in je še danes v ječi nekje v Rusiji.

Jaz sem medtem postal najboljši učenec v razredu, ne samo v marksizmu-leninizmu, temveč tudi

v fiziki, matematiki, jezikih, zemljepisu in političnih vedah. Z lahkoto sem se učil jezikov, naučil sem se nemško in sem lahko že kar dobro govoril. Bil sem ljubljenec ravnatelja šole in to mi je zelo pomagalo — vendar samo na začetku. Odkar je umrl moj plemeniti prijatelj Saša, sem si namreč močno prizadeval, da bi napredoval. Svoj motto sem uresničil v praksi, saj sem se z veliko odločnostjo učil. Za sto odstotkov sem izboljšal svoje ocene in v večini predmetov dosegel najboljši rede.

Zato je nekega dne prišel k meni ravnatelj in mi rekel: „Kurđakov, želim, da predavaš v nižjih razredih o komunizmu in marksizmu-leninizmu.“

„Prav,“ sem se strinjal, zavedajoč se, da je to velika čast.

Dovolil so mi, da sem odhajal iz svojega razreda in učil v nižjih razredih. Teme mojih predavanj so obsegale imperializem, vojno v Vietnamu, ki je takrat na široko odmevala v ruskem tisku, pa druga politična dogajanja, kot tudi marksistično doktrino.

Ravnatelj ni skrival zadovoljstva. „Le tako naprej,“ me je bodril. „Pred seboj imaš kariero, iz šole boš odšel z odličnimi priporočili.“

Njegova hvala mi je veliko pomenila, ne samo zato, ker je bil direktor šole, temveč ker je bil tudi pomemben partijski funkcionar v okrožju. Vedel sem namreč, da je treba imeti zveze s krajev-

nimi voditelji, če hočeš napredovati. Vse se je odvijalo tako, kot sem si zamislil.

MED NAMI V ARGENTINI IZ NAŠE KRONIKE

Otroški dan so praznovale vse slovenske šole v soboto 5. avgusta in naslednjo nedeljo 6. avgusta kot družinsko nedeljo.

V Našem domu v San Justu so v soboto 12. avgusta predvajali videokaseti o Tavčarjevem Cvetju v jenseni in ansamblu bratov Avsenik.

Slovenci v Bariločah so imeli 29. maja prijeten društveni dan. V Planinskem stanu so si ogledali novoknjžnico, po kosilu pa gledali videokaseto Sreča na vrvici.

38-letni občni zbor Slovenskega planinskega društva je bil v Bariločah 24. junija. V novem odboru so: predsednik Dinko Bertonceľ, podpredsednik Boris Kambič, tajnica Marjana Reven, namestnica Milena Razinger, blagajnik Marjan Grohar, namestnik Marjan Kastelic, odborniki Jože Možina, Ciril Markež, Zalka Arnšek, Anton Bergant, namestnika Blaž Razinger ml. in Andrej Duh, v nadzornem odboru pa Blaž Razinger, dr. Vojko Arko in dr. Stane Žužek.

Slomškov dom je v nedeljo 25. junija praznoval družinsko nedeljo.

Na sestanku ZSMŽ je 2. avgusta govorila Betka Vitrih o narodnih plesih, šegah in običajih ob praznikih.

Slovenski dom v Carapachayu je v nedeljo 3. avgusta imel svoj letni občni zbor.

Društvo Slovenska vas je 30. julija praznovalo 37. obletnico z mašo, skupnim kosilom, kulturnim programom in družabnim delom.

„Večer snidenja in prijateljstva“ je bil v soboto 8. julija v Slovenskem domu v Mendози, na katerega je društvo povabilo posebej narodno mešane zakonske pare. V Mendози je vseh slovenskih oseb, vštveši otroke mešanih zakonov, 560; slovenskih zakonskih parov je 59, mešanih parov pa 84.

Na Visokošolskem tečaju v Slovenski hiši je v soboto 12. avgusta predaval France Pernišek o krščanskem socializmu.

Ob 10-letnici Janeza Pavla II. so v argentinski ustanovi Fundación Arché v ciklusu predavanj o svetih bra. tih Cirilu in Metodu predavali tudi dr. Katica Cukjati, Tine Debeljak ml., lic. Dušan Šušteršič in lic. Vinko Rode.

Občni zbor Mutuala Sloga je bil 16. julija v Slovenski hiši. 30. aprila 1989 je imel Mutual Sloga 2028 članov, od teh 1565 aktivnih, 419 mladoletnih, 44 pa raznih družb in združenj. Novi upravni odbor sestavlja jo: predsednik lic. Marjan Schiffrer,

tajnik Avgust Jeločnik, blagajnik Milan Keržič, odborniki Božidar Fink, Rudi Gričar, Stane Mehle in Janez Jereb; v nadzornem odboru so Janez Teraš, Janez Čeč, Janez Amon, Franc Hrovat, Ivan Makovec in Jože Tomaževič, upravnik pa je Marjan Lobođa.

Na sestanku Lige žena-mati je julija govoril dr. Jure Rode o poklicnosti in delovanju laikov v Cerkvi, avgusta pa Jože Škerbec o francoski revoluciji.

Žeganje slovenske verske skupnosti v San Martinu so praznovali Sanmartinčani v nedeljo 13. avgusta z mašo in skupnim kosilom.

XIX. mladinski dan s celodnevno prireditvijo je bil v nedeljo 13. avgusta v Slomškovem domu. Po mladinski maši je bilo športno tekmovanje, skupno kosilo, kulturni program in družabnost.

Na 7. kulturnem večeru SKA 12. avgusta je predavala dr. Katica Cukjati o francoski revoluciji ob njeni 200-letnici.

Mladinski glasbeni večer, ki ga vsako leto organizirata mladinski organizaciji Slovenska fantovska zveza in Slovenska dekliška organizacija, je bil v dvorani Slovenske hiše v soboto 19. avgusta. V 1. delu programa so nastopili mladinski zbor iz San Martina (Janez Mežnar), pianist Ivan Vombergar, pristavski mladinski zbor (Anka Savelli-Gaser), basist Luka Debevec, mladinski zbor iz San Justa (Andrej Selan), harmonikar Franci

Samsa in kitarist Andrej Grilj, zbor moških in žena, ki je pel pred 30 leti ob 10-letnici SFZ in SDO (Jože Malovrh), vsi nastopajoči pa so zapeli Kje so tiste stezice. 2. del sporeda je bil posvečen moderni „glasbi“ z nastopom ansamblov Rock & polka ter Iskra. Sceno odra sta zamislila Andrej Golob in Jože Urbančič, napovedovalci so bili Andrejka Vombregar, Ivo Urbančič, Tone Rode in Andrej Rezelj, za osvetljavo in ozvočenje pa sta skrbela Bogdan Magister in Janez Jereb. — Glede zadnjega dela programa bo treba za naprej trezno premisliti.

Mladinski dan v Slovenskem domu v Carapachayu je bil v nedeljo 27. avgusta.

Likovna razstava akad. slikark sester Andreje in Marjete Dolinar je bila v Centro Cultural Gral. San Martín od 1. do 15. septembra. Ob otvoritvi je pel Mladinski zbor iz Casterlarja pod vodstvom Anke Savelli-Gasser.

Romanje v lurško božjepotno svetišče v Santos Lugares je bilo letos, v nedeljo 20. avgusta, posvečeno 450-letnici Svete gore. Zavoljo neurja je bila vsa slovesnost v gornji cerkvi, v kateri se je kljub temu zbralo presenetljivo veliko rojakov, med katerimi je bilo opazno veliko primorskih vernikov, tako tistih, ki so se vselili v deželo pred 2. svetovno vojno, kot onih, ki so prišli po zadnji vojni.

Okrašeno podobo svetogorske Kraljice so iz cerkve sv. Rafaela prine-

sli primorski rojaki Albert Čuk, Karlo Gojak, Just Pahor in Adrijan Troha, bandero pa Andrej Troha v spremstvu otrok v narodnih nošah.

Po pozdravni pesmi in molitvi rožnega venca ter petih litanijah Matere božje je zbor Svetogorski zvon pod vodstvom organista Gabrijela Čamernika zapel pesem Svetogorska Matimila, nato pa je delegat dr. Alojzij Starc vodil romarsko sv. mašo. Z njim sta somaševala Marjan Bečan in dr. Edo Škulj. Mogočno in ubrano ljudsko petje je vodila skupina mož in fantov. Ob koncu maše smo še zmolili posvetilno molitev svetogorski Kraljici.

Srečanje žena in deklet, ki molijo živi rožni venec, je bilo v nedeljo 27. avgusta v Slovenski hiši. Po maši je bilo razmišljanje Pavle Kremžar: „Čemu molimo živi rožni venec?“

20-letnica blagoslovitve Rožmanovega doma v San Justu za onemogle rojake je bila v nedeljo 27. avgusta z zahvalno mašo, nagovorom predsednika RD Petra Čarmana in skupnim kosilom ter razstavo potretov slikarjev Toneta Kržišnika ter Andreje in Marjete Dolinar.

Na duhovniškem sestanku v avgustu sta govorila dr. Edo Škulj o Cerkvi v Sloveniji, Marjan Bečan pa o dušnopastirskem delu med Slovenci v Zahodni Evropi.

Zveza katoliških mož (KA) je imela zborovanje o Slovenski hiši v nedeljo 27. avgusta.

KJE JE KAJ

LETO 56

OKTOBER-NOVEMBER 1989

OB 30-LETNICI ROŽMANOVE SMRTI

Škof dr. Gregorij Rožman — njegova osebnost (Alojzij Geržinič)	513
Marija slovenskega naroda ne bo zapustila (škof Rožman)	518
Pobožnost petih prvih sobot (škof Rožman)	521

ZA NAŠE KRŠČANSKO ŽIVLJENJE

Papež o molitvi rožnega venca	523
450 let Svete gore pri Gorici	524
Ali sem sam s svojo vestjo (Alojzij Šuštar, nadškof)	525
Prejemanje pri sveti maši (Lojze Kozar) ...	527

NAŠA VPRAŠANJA

Naši skupni domovi (Božidar Fink)	529
Laiki in politika (Lojze Kukovica)	532
Kaj grozi uničiti in kaj lahko reši slovenski narod (Rudi Koncilija)	546

POGOVOR

Pogovor z dr. Markom Kremžarjem (Jože Škerbec)	535

CERKEV V SLOVENIJI

Sklepi Pastoralnega občnega zbora ljubljanske nadškofije	556
Iz kronike Cerkve v Sloveniji	522, 528

NAŠA ZGODBA

In življenje teče naprej... (France Pernišek)	561
Naselitev rojakov v Mendози po 2. svetovni vojni (Božidar Bajuk)	565

PRIČEVANJE

Četrta postaja (Jožko Kragelj)	567

PODLISTEK

Odpusti mi, Nataša! (Sergej Kurdakov) ...	571

IZ KRONIKE

Med nami v Argentini	573

AÑO 56

OCTUBRE-NOVIEMBRE 1989

Malo za šalo...

Zadrja želja. — „Janez, kaj bi naredil, če bi jaz nenadoma umrla?“ vpraša gospa Novakova svojega moža.

„Gotovo prav tisto, kar bi naredila ti, če bi nenadoma umrl jaz,“ odvrne on.

Tedaj gospa globoko zajame sapo in očitajoče pravi: „Sem si mislila! Ti nezvesti podlež!“

Pepelniki. — V neki restavraciji se je nekega dne pojavil napis: „Če boste še naprej uporabljali čajne skodelice za pepelnike, vam bomo postregli s čajem v pepelnikih.“

Chopin. — Pri koncertu pianist igra na klavir s hrbtom obrnjen proti poslušalcem. Neka gospa vpraša sosedo: „Ali je to Chopin?“

„Mislim, da ne,“ odvrne ta, „sicer pa počakajmo, da se obrne.“

Horoskop. — Mož ženi: „Nehaj že vendar s temi neumnimi horoskopi. Saj veš, da je vse, kar tam piše, prazno čvekanje. Jaz vsekakor vseh teh reči ne verjamem. Saj veš, da smo mi vodnarji dvomljivci.“

Zelo star mož umira. Hitro pokličejo zdravnika, ki po kratki preiskavi izjavi, da je pacient mrtev.

Tedaj se mož dvigne in reče: „Ne, ne, nisem še mrtev!“

Njegova žena pa se razburi: „Boš dal mir! To bo doktor že bolje vedel kot ti!“

Uvoženo od doma

Veliko ima in vse si je priploskal — lastnimi rokami.

Ožemajmo nas, da teče od njih.

Bil sem na srečanju pesnikov. Kako čudovito tihožitje!

Med ljudstvom vre, vre, vre, mi smo Ribničanje!

Vzecno je, kje sonce vzhaja — samo da vzide!

Humoristi so edini, ki jih vlada redno oskrbuje s surovinami.

Nekaj gnilega je v Jugoslaviji — Danske si naš človek ne more privoščiti.

Delavec: zategnjen pas, zavihani rokavi in suha nema usta.

Karierist: jekleni komolci, izlizana kolena in žulj na jeziku.

Politik: nesodoben, nespodoben, nesposoben.

Nova poskočnica:

Z gumijasto palico v roki, za pasom pa šopek lisic!

Pred razrednim sovražnikom
strašnim
jaz čuvam trop plahih ovčic!

Kjer je ljudstvo na oblasti, se ljudem slabo piše.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual Nº 90.877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. **ZDA:** Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — **KANADA:** Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — **TRST:** Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — **ITALIJA:** Zora Piščanec, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — **AVSTRIJA:** Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1989: ★ 6.800.. in izdatki za pošto; drugod 27 USA dolarjev. **DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:** Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena (dr. Luis Starc); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual Nº 90.877. — Talleres Gráficos 'V i l k o' S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.